

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ

נִפְלְאוֹת

שיעורי תורה והתועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

מהם פרסומי ניסא אצל חסידים היום? יציאה לשליחות. יש שליחות של הרבי, ועוד הרבה מכל החוגים מתעוררים היום לצאת לשליחות. מה פשר המושג שליחות? פרסומי ניסא, לפרסם את האור והמתיקות של התורה. ההלכה אומרת שנר שבת, "נר ביתו", קודם לנר חנוכה. איך נסביר ששלום בית קודם גם לפרסומי ניסא? במלים הכי פשוטות: אי אפשר להיות שליח אם אין לך שלום בית!

פרסומי ניסא כולל לפרסם את הנס הגדול ביותר של חיי היהודי – נס הנישואין, השראת השכינה בתוך הבית.

[מתוך השיעור "נר ביתו עדיף"]

וישב תשפ"ו

הגליון מוקדש לזכות תמר, רחל, ישראל צבי ואריה לייב בני רות שי' שחר.
שיזכו לגדול להיות חסידים, יראי-שמים ולמדנים.

25 **הסיפור החסידי**
 מאי? חנוכה!
 סיפור לחנוכה

28 **מענות ותשובות**
 תשובת הרב לשואלים
 סוד שלוש תמר שבתנ"ך

29 **פאזל א'לף ק"ס**
 וְאֵנִי אֶבְטַח בָּךְ!
 רְדֵי יְגִלָּה לָנוּ מֵהוּ הַסִּמָּן לַבִּטְחוֹן
 הַגָּמוּר וְאַיֵּה נִגִּיעַ לָךְ

04 **"נר ביתו עדיף"**
 התוועדות חנוכה תשפ"ה
 פרסומי ניסא בשליחות מתוך
 שלום בית

09 **דיבורים שמעלים נשמות**
 מאור עינים וישב
 הכח המיוחד של סיפורי מעשיות

18 **תשובה ב'ראש גדול'**
 שיח לכבוד חג החינוך
 חינוך עצמי וחינוך הילדים אצל בעלי
 תשובה

22 **ברוך אתה ה'**
 ביאורי תפלה
 נוסח "ברוך אתה ה'" בהקבלה
 לאברהם יצחק ויעקב

העלון מופק ע"י עמותת
 אוהבים להיות יהודים.
 לקבלת השיעורים במייל
 ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
 עריכה: אביב מויאל
 מתווה עיצוב: דעה צל אביחיל
 עיצוב: ענבל ציק
 מערכת: הרב יוסף פלאי,
 בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי
 עריכת מקורות: ישראל כץ, מנחם־
 זאב וינגרט, יוחאי אלימלך רווח

נכון שיכתוב בצורת ספר השיעורים שלומד.
 בברכה
 "הוראת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש,
 מתוך מכתבו אל הרב גינזבורג מימי אלול ה'תשמ"א)

הקדמת המערכת

שבת שלום וחג חנוכה שמח לכל קוראי **נפלאות**, בתוך כל בית ישראל.

שלושה שיעורים בגליון השבוע: **התוועדות חנוכה** דאשתקד, **מאור עינים** מורחב לפרשת וישב ו**שיח מיוחד על חינוך** אצל בעלי תשובה ובכלל.

השיעור הראשון – **"נר ביתו עדיף"** – הוא חלקה הראשון של התוועדות חנוכה דאשתקד ובו **הכנה לחנוכה** מתוך התבוננות פנימית, מלאת 'עבודה', בסוגית "נר ביתו ונר חנוכה". בשיעור מבאר הרב שאמנם **התכלית שלנו היא שליחות** של "פרסומי ניסא", אבל היא יכולה להתממש רק **מתוך השראת שכינה של שלום בית אמתי**.

מוזמנים גם להאזין להסכת **רואים נפלאות** שאי"ה יעסוק בשיעור הזה, בבית המדרש **נשמתא** ביוטיוב ובספוטיפיי או בקול הלשון (036171111 ללחץ * ואז # ואז 322212 ואז #) השיעור השני – **דיבורים שמעלים נשמות** – הוא שיעור גדול **במאור עינים** (שלרגל ההרחבה שלו עבר מחלק המדורים לחלק השיעורים...) שמסביר את **הסוד הפנימי של הסיפור** ביציאת מצרים – סיפורי צדיקים או שיחת חולין שמוציאה נשמות ממצרים – ולאור זאת את הכח המיוחד של **יוסף הצדיק**.

בשיעור השלישי בגליון – **תשובה ב'ראש גדול'** – לכבוד חג החנוכה, חג החינוך, תוכלו לקרוא שו"ת מרתק בנושא **חינוך עצמי וחינוך הילדים** אצל בעלי תשובה [עם **יסודות בחינוך** השייכים לכל אחד ואחת]. על הובלה, התערות בחברה, עבריה-ועתיד ועוד. **אל תפספסו!** הגליון שלנו ירד לרפוס בעיצומה של **התוועדות י"ט כסלו** המרוממת לה זכינו **ועוד חזון למועד** לפרסום הדברים בגליונות הבאים. בינתיים תוכלו להנות מהתמונות והאווירה באתר הקהילתי שלנו בכתובת derechaim.info

שבת שלום ומבורך
חנוכה שמח ומאיר
המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת מקץ הבעל"ט:

נ"ך יומי – יחזקאל פרקים יד; משנה – אבות פרק א.

שיעור

התוועדות חנוכה

"נר ביתו עדיף"

קיצור מהלך השיעור

לנר חנוכה יש את המעלה העצומה של "פרסומי ניסא" – שליחות האדם בעולם, שהיא תכלית הכל, הקודמת גם לעבודתו עם עצמו. אכן, עוד לפני השליחות יש להקפיד על "נר ביתו" – על שלום בית, שהוא התנאי ליכולת לעשות שליחות, ובעומק הוא גם השראת השכינה אותה מאירים בשליחות מן הבית החוצה, לעולם כולו. עיון מתוך בדרך ה'עבודה' בסוגית חנוכה במסכת שבת, עם הסבר פנימי הקושר בין שבת וחנוכה.

הלכות חנוכה, נמצאים שם.

יש כמה וכמה הסברים למה רבי, רבינו הקדוש, שחבר את המשניות, לא ייחד מסכת מיוחדת לחנוכה¹. הרי לכל שאר החגים יש מסכתות – לראש השנה מסכת ראש השנה, ליום כיפור מסכת יומא, לסוכות מסכת סוכה, לפורים מסכת מגילה ולפסח מסכת פסחים. גם לשבועות יש מסכת – מסכת יום טוב, מסכת ביצה (בגימטריא "אנכי הוי"²). אין מצוה מיוחדת לשבועות, חוץ מהיותו יום טוב, ולכן שייכת לו המסכת שנקראת יום טוב, מסכת ביצה.

אם כן, לכל חג יש מסכת חוץ מחנוכה. בין החגים חנוכה הוא הכי מאוחר. הרי פורים עדיין נכלל בתנ"ך, בתורה שבכתב, וחנוכה הוא כבר אחר כך. בכל אופן, מאד מפתיע שאין לו מסכת.

אמר רבא: פשיטא לי נר ביתו ונר חנוכה – נר ביתו עדיף, משום שלום ביתו. נר ביתו וקידוש היום – נר ביתו עדיף, משום שלום ביתו. בעי רבא: נר חנוכה וקידוש היום מהו, קידוש היום עדיף דתדיר, או דילמא נר חנוכה עדיף משום פרסומי ניסא? בתר דאבעיא הדר פשטה: נר חנוכה עדיף, משום פרסומי ניסא.

מסכת חנוכה במסכת שבת

חנוכה שמח לכולם. בגמרא, בתלמוד בבלי, כל הלכות חנוכה, 'מסכת חנוכה', הן חלק ממסכת שבת³. אין 'מסכת חנוכה' בפני עצמה – היא מהפרק השני של מסכת שבת, פרק "במה מדליקין", פרק של דיני נר שבת, שמחברים אליהם את דיני נר חנוכה. זה הפשט. כל הסיפור של חנוכה, "מאי חנוכה", וכל הדינים,

ב חוט המשולש תולדות פסקת חנוכה (בשם החת"ס); בית נפתלי דרוש ושו"ת סימן כח; רב פעלים בתחלתו (בשם הגר"א).

ג שמות ד, יא; כ, ב; ה; דברים ה, ט.

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. הקלטה להתוועדות חנוכה בצפת (ח"א). מוצאי כ"ה כסלו תשפ"ה – כפ"ח

א שבת כא, א"כ, ב.

של מלאכים, כמו שאנחנו, עם ישראל, עם של מלאכים^ט. בכל אופן, ה' רצה שכולם יטעמו מהטעם של המן. זה קידוש ה', שבח של ה', שירגישו קצת מהי קדושת עם ישראל. ההרגשה הזו גם תקרב את הניצוצות ששייכים להכנס ממש לעם ישראל, מה שאנחנו קוראים היום המהפכה הרביעית^י.

אותו דבר חנוכה: חנוכה הוא חג השמן, שמן הוא חכמה עילאה, רזין דרזין^{יא}. כמו שהרבי אמר הרבה פעמים^{יב}, בחנוכה יש את המקור של "יפוצו מעינותיך חוצה"^{יג} – ההדלקה היא "על פתח ביתו מבחוץ"^{יד}, ברשות הרבים, ודווקא למטה מעשרה טפחים^{טו}. לכן חנוכה יוצא מי"ט כסלו, שהוא ה"גושפנקא דמלכא" להפיץ את המעינות חוצה^{טז}. המעינות הם בעצם השמן של חנוכה. המקור של כל זה הוא שבת קדש, הדלקת הנר של שבת. לכן כל ענינו של חנוכה והלכותיו נמצאים בפרק של הדלקת הנר.

את נר שבת אמנם מדליקים ברשות היחיד, למעלה מעשרה טפחים – עיקר השבת הוא העלאה עד אין סוף – אך חג החנוכה יונק משיא עלית השבת (העליה עד לכתה, ברעוא דרעוין, אחרי העליה לבינה במעלי שבתא ולחכמה ביומא דשבתא), וממשיכה אותו למטה ממש,

סוד **מצה (צ, מן, בתוך מה - סוד יט כסלו, כנודע).**

ט ראה פרקי דר"א פמ"ה.
י כמדובר החל מהתנועות כ"ד טבת תשע"ה ונדפס בספר **המהפכה הרביעית.**

יא ראה זהר ח"ג ז, ב ובמק"מ שם; זהר שם פח, ב ובהגהות מהרצ"ו שם; מאו"א מערכת ש אות מח. וראה אמרי בינה שער הק"ש פנ"ד ואילך. ובכ"מ.

יב ראה גם אל"ק חט"ז אגרת ה'תתקנא.
יג אגרת הבעש"ט לגיסו ר' גרשון מקיטוב (נדפסה בכש"ט א).

יד שבת כא, ב.

טו שם.

טז ראה ספר התולדות אדה"ח ח"ג פל"ד.

הרבי הדגיש והקפיד שיעשו חנוכיות גדולות בכל עיר ועיר, בכל העולם כולו. אפשר לומר שזהו המבצע הכי חשוב של הרבי בכל השנה

אנחנו רוצים להסביר עכשיו שלא סתם רבי שם את חנוכה בתוך מסכת שבת. כנראה חנוכה הוא חלק משבת, הוא נכלל בתוך קדושת השבת.

פרסומי ניסא - פרסום טעם השבת

עיקר המצוה של חנוכה הוא לפרסם את הנס, "פרסומי ניסא"^ד – יש בחנוכה פרסומי ניסא יותר מבכל חג אחר. לכן הרבי הדגיש

והקפיד שיעשו חנוכיות גדולות בכל עיר ועיר, בכל העולם כולו. אפשר לומר שזהו המבצע הכי חשוב של הרבי בכל השנה – לזה קוראים "פרסומי ניסא". מהו הפרסום של הנס של חנוכה, מאיפה הוא בא? ההופעה שלו במסכת שבת היא סימן שהוא מפרסם את האור של שבת.

האור של שבת הוא אור מיוחד לנו, שהרי "גוי ששבת חייב מיתה"^ה, אבל בחנוכה מאירים אותו כך שיאיר לכל העולם, כמו שבמן כתוב^ו שגם החיות טעמו מהמן ודרכן טעמו אותו גם אומות העולם. גם המן שייך לשבת, שהרי "ברכו במן וקדשו במן"^ז. מן הוא מאכל של מלאכים, "לחם אבירים"^ח, כמו ששבת היא גם מאכל

ד שבת כג, ב.

ה סנהדרין נח, ב.

ו מדרש שכל טוב על שמות טז, כב.

ז בראשית רבה יא, ב.

ח תהלים עה, כה. ובינומא עה, ב: "לחם אבירים אכל איש לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו". המן הוא "לחם אבירים" בשרשו למעלה, ברוחניות, בחינת "קדשו במן", וכשהוא יורד למטה הוא מתגשם מתעבה לפי ערך, בחינת "ברכו במן". "אכל איש" רומז ל"האיש משה" (שמות יא, ג; במדבר יב, ג) אשר נקרא בתורה מלאך (במדבר כ, טז). בכל יהודי יש ניצוץ משה רבינו (תניא פמ"ב), הכח להתייגע ולמצוא בתוכו דעת ה'. ממילא, באותו דור אנו אוכלי מן בגשמיות, אבל לדורות, לנצח (מדת משה), אנו אוכלי "לחם אבירים". זהו סוד "ונחנו מה" (שמות טז, דח) שנאמר בפרשת המן – "ויאמר מן הוא [אותיות אמונה] כי לא ידעו מה הוא" (שמות טז, טו). מן עולה **מה מה** (בסוד פעמיים "ונחנו מה" שנאמר שם), והוא

ההבדל העיקרי

בין נר חנוכה

לנר שבת הוא

במהות השמן

והפתילות,

כאשר מה

שפסול בשבת

כשר בחנוכה

- חנוכה מחזיר

בתשובה גם

את היהודים

ה'פסולים'

לשבת, יהודים

שלא שומרים

שבת כהלכתה

הגמרא שואלת מה הדין אם אין לאדם כסף גם לנר שבת וגם לנר חנוכה, מה עדיף? הגמרא פוסקת ש"נר ביתו עדיף", נר שבת עדיף כי הוא עושה שלום בית, ושלום בית יותר חשוב גם מפרסומי ניסא. נר חנוכה נועד לפרסם את הנס, אבל נר שבת הוא משום שלום בית. מכאן גם מאד ברור שנר חנוכה (אותו מדליק האיש בדרך כלל) הוא ת.פ. – אפשר לומר – של נר שבת (אותו מדליק האשה בדרך כלל).¹ נר חנוכה בא לגלות את קדושת השבת לכל העולם כולו, ולהסביר שהנסים והנפלאות שה' עושה אתנו הם מכח שבת קדש, מכח היותנו "שומרי שביעי", כפי שאנחנו מוגדרים בפיוט².

מה אפשר ללמוד תכל'ס מהדין שנר שבת קודם לנר חנוכה? פשוט מאד: נעשה הכללה למושג פרסומי ניסא – מה הם פרסומי ניסא אצל חסידים היום? יציאה לשליחות. יש שליחות של הרבי, ועוד הרבה

כו **נר ביתו** ועוד **נר חנוכה** עולים 1001, **יראת שמים** – הכל שייך ל"אשה יראת הוי" [בבית פנימה] היא תתהלל [גם בראש כל חוצות]" (משלי לא, ל). בנר חנוכה החשמונאים פרסמו את קדושת אחותם יהודית – היא הניעה אותם (וראה גם מדרש מעשה חנוכה, אוצר המדרשים אייזנשטיין ח"א עמ' 189), והם פרסמו לכל העולם שהנס היה בזכותה דווקא.

בכלל, נר הוא הכלי של השמן, הפתילה והאור (ראה לקו"ת בהעלותך לג, ג ובכ"מ), והאשה דווקא היא עצם הכלי, כאשר "שרש הכלים גבוה משרש האורות" (ראה סה"מ תרמ"ט עמ' רמגד; תרנ"ט עמ' ז ואילך. ובכ"מ). **איש אור אשה כלי** עולה 884, ד"פ (תמוצט) 221 (**אחד** פעמים **טוב**). **בן** פעמים **טוב**, **אחד אהבה** פעמים **חיים**, **הוי** פעמים **בוכו** וכו'. כשחשבים כל תבה בהכאת אותיות עולה הכל 11700, **אחד אהבה** פעמים 900, ל ברבוע, סוד הלב היהודי המאיר בחנוכה (רק **איש אשה** באופן זה עולים 4500, 100 פעמים **אדם**, שם **מה**, היינו אדם השלם, "ויקרא את שמם אדם גו" ורק **אור כלי** עולה 7200, 100 פעמים שם **עב'חסד**, ודוק).

כז פיוט "ואמונה בשביעי", תפלת ליל שבת (מופיע בסידור רס"ג ועוד).

מכח העצמות שמעל כל העליות. כלומר, חנוכה הוא ה"שוב" שאחרי ה"רצוא"³ של שבת, תכלית כוונת הבריאה, לעשות לו יתברך דירה בתחתונים⁴ ממש ("עד דכליא ריגלא דתרמודאי"⁵ עד להעלאת קליפת **תדמור**, המורדת בה'). מבואר בדא"ח⁶ שההבדל העיקרי בין נר חנוכה לנר שבת הוא במהות השמן והפתילות, כאשר מה שפסול בשבת כשר בחנוכה⁷ – חנוכה מחזיר בתשובה גם את היהודים ה'פסולים' לשבת, יהודים שלא שומרים שבת כהלכתה.

שליחות מכח שלום בית

הסוגיא שלנו⁸ היא הסוגיא הבולטת והעיקרית שמקשרת את נר חנוכה ונר שבת, שנקרא

"נר ביתו". הדלקת נר שבת קדש היא אחת המצוות של הנשים הצדקניות – חלה-נדה – הדלקת הנר – והיא עולה על כולנה. "ביתו" זו אשתו⁹ – "נר ביתו", אותו מדליק האשה, מאיר ומגלה את נשמתה, וסוד השבת הוא סוד נשמת האשה היהודיה, בת שרה, רבקה, רחל ולאה (סוד ה'בת' של שבת¹⁰).

יז ע"פ יחזקאל א, יד.

יח תנחומא נשא טז; תניא פל"ו.

יט שבת הנ"ל הערה יד.

כ עמק המלך שער קרית ארבע ר"פ קיא (קת, א). קהלת יעקב ערך 'תרמוד'.

כא ראה גם אור התורה חנוכה ד"ה "פתילות ושמינים שאמרו חכמים...", עמ' 2506 ואילך; תורת שמואל תרכ"ט ד"ה "א"ר זירא פתילות ושמינים...", עמ' ו ואילך. ובכ"מ.

כב שבת הנ"ל הערה יד. זהו ענינו של פרק "במה מדליקין", הרומז לכך שבשבת מדליקים רק בסוד שם **מה**, בעוד בחנוכה ניתן להדליק גם בפתילות ושמינים שבבחינת שם **בן**, ששרשו בשם **סג** (בגמטריא **חנה** דחנוכה), וד"ל.

כג שבת כג ב.

כד יומא פ"א מ"א.

כה זהר ח"ב רד, א.

נר שבת־נר חנוכה־קידוש היום

הקישור של שבת וחנוכה בסוגיה כאן נוגע גם בקידוש היום – אמנם נר שבת קודם לנר חנוכה, משום שלום בית, אבל נר חנוכה קודם לקידוש היום, משום פרסומי ניסא^א. מהו קידוש היום שנר חנוכה קודם לו? קדושת עצמו של האדם, השומר שבת. את מצות קידוש לומדים^ב מהפסוק "זכור את יום השבת לקדשו"^ג

– "לקדשו" ליום השבת, וגם "לקדשו" לאדם המקדש את השבת (וכן יש לפרש "ויקדש אתו", "קדשו במן", לא רק על קדושת היום אלא גם על קדושת האדם האוכל את המן בשבת).

כלומר, הסדר הוא שלום בית, פרסומי ניסא וקדושת עצמו: הראשון במעלה הוא "נר ביתו" (של "'ביתו' זו אשתו"). אחר כך יש לעסוק בשליחות לעולם, שיכולה לבוא גם על חשבון קדושת האדם ועבודתו עם עצמו (אבל לא על חשבון אשתו...), כמענה אדמו"ר האמצעי לחסיד שהתלונן שהפצת החסידות גורמת לו להרגשת מעלת עצמו – "א ציבעלע זאלסט ווערען, אבער חסידות זאלסט חזון"^ד ('בצל תהיה, אבל חסידות תחזור'). במקום השלישי נמצאת עבודת קידוש היום, קידוש עצמו. כך היין, עליו מקדשים, רומז ל"רזין דאורייתא" (בהם מתבונן האדם בינו לבין עצמו), אבל השמן, של נר חנוכה ונר שבת, רומז ל"רזין דרזין דאורייתא"^ה (המתגלים

"איש ואשה זכו שכינה ביניהם".
בלי השראת השכינה הזו אין טעם, וגם לא תצליח, לפרסם את הנס – הפרסום יבוא ממקום לא טהור ולא שמח

היודים טובים מכל החוגים מתעוררים היום לצאת לשליחות. מה פשר המושג שליחות? פרסומי ניסא, לפרסם את האור והמתיקות של התורה. אם כן, מה בעצם אומרת ההלכה שנר שבת קודם, "נר ביתו" קודם, שלום בית קודם גם לפרסומי ניסא? במלים הכי פשוטות, היא אומרת שאי אפשר להיות שליח אם אין לך שלום בית! כלומר, קודם כל צריך להיות "נר ביתו", שזה שלום בית, ורק אחר כך אפשר לעשות שליחות.

זה דבר פשוט, סדר של "דרך ארץ" [שלום בית] קדמה לתורה [הארה־הוראה לכל באי עולם של השגחת השי"ת ונסיון]^{כח}.

מהו שלום בית? "איש ואשה זכו שכינה ביניהם"^{כט}, השכינה שרויה ביניהם. בלי השראת השכינה הזו אין טעם, וגם לא תצליח, לפרסם את הנס – הפרסום יבוא ממקום לא טהור ולא שמח. כל עוד אין שלום בית אין שמחה בכלל. כתוב "ראה חיים עם אשה אשר אהבת"^ל – בלי זה אתה לא יכול להשפיע כלום. לכן נר שבת קודם לנר חנוכה – לא כי נר חנוכה לא חשוב, הוא התכל'ס, אבל אי אפשר להגיע לנר חנוכה בלי הנר של שלום בית. התכלית היא פרסומי ניסא – אבל התנאי לכך הוא שלום בית. ועוד יותר, פרסומי ניסא כולל לפרסם את הנס הגדול ביותר של חיי היהודי – נס הנישואין, השראת השכינה בתוך הבית (שהיא־היא סוד השבת).

כח ויקרא רבה ט, ג; תנא דבי אליהו רבה פ"א. וראה אוה"ת בראשית ח"ג תקפג, א (הובא ונתבאר בספר **לחיות עם הזמן** בראשית עמ' מ) שיש ב"דרך ארץ קדמה לתורה" גם קדימה במעלה. **"דרך ארץ קדמה לתורה"** היינו סוד **"אשה כי תזרע** [על ידי שלום בית] **וילדה זכר** [המדליק נר חנוכה ומפרסם את האלקות בכל העולם, כמו החשמונאים בני מתתיהו]" (ויקרא יב, ב). כנודע (ראה גם **שכינה ביניהם** פ"א הערה נח).

כט סוטה יז, א.

ל קהלת ט, ט.

לא כלומר, חנוכה כאן היא בין שתי שבתות, בסוד "אלמלי משמירין ישראל שתי שבתות מיד הן נגאלין" (שבת קיח, ב). עוד על סוד הסדר של שבת־חנוכה־שבת ראה גם בשיעור 'חג השמן' שנדפס בגליון מקץ־חנוכה תשפ"ה.

לב פסחים קו, א.

לג שמות כז, ז.

לד ראה שיחת יום ב' דחגה"ש תשי"ג (ובכ"מ).

לה ראה הנסמן לעיל הערה יא.

היינו סוד הבית היהודי; סוד נר חנוכה, הדולק "עד שתכלה רגל מן השוק" (כילוי והעלאת כל הקליפות, כנ"ל), ברשות הרבים למטה מעשרה טפחים (ב"טורי דפירודא") הוא תיקון עולם הנקודים; קידוש היום הוא סוד עולם הברודים, עולם האצילות המתוקן, סודו של יהודי השומר ומקדש את השבת, וד"ל.

דווקא בהפצת התורה חוצה, ועוד יותר בקדושה ובהשראת השכינה שבין איש לאשתו, וכנ"ל שהשמן של נר שבת איכותי יותר מהשמן של נר חנוכה).

באותיות של קבלה וחסידות, שלש המדרגות הן כנגד שלשת העולמות הכלליים – עקודים-נקודים-ברודים (שכנגד שלשת האבות לפי הסדר^{לו}): שלום הבית היינו סוד עולם העקודים, בו כל האורות עקודים בכלי אחד,

לו הערת הרמ"ז בתחלת אוצרות חיים.

הלומד על מנת לעשות | צידה לדרך

- ♦ חנוכה הוא החג היחיד שאין לו מסכת משל עצמו והוא נכלל במסכת שבת.
- ♦ נר חנוכה הוא "פרסומי ניסא" של קדושת השבת המיוחדת לישראל.
- ♦ הגילוי של חנוכה מבטא את ההיתר של י"ט כסלו לגלות סודות.
- ♦ גם מי ש'פסול' לשבת יכול להתעלות על ידי חנוכה.
- ♦ "נר ביתו" קודם לנר חנוכה – אי אפשר להיות שליח אם אין לך שלום בית!
- ♦ "פרסומי ניסא" הם פרסום נס הנישואין – השראת השכינה בבית היהודי.
- ♦ שלום בית (נר שבת) קודם לשליחות (נר חנוכה) ושליחות קודמת לעבודת האדם עם עצמו (קידוש היום).
- ♦ נר שבת-נר חנוכה-קידוש היום הם בסוד עקודים-נקודים-ברודים.

מאור עינים

מאור עינים וישב

דיבורים שמעלים נשמות

קיצור מהלך השיעור

ב"מאור עינים" על הפרשה מוסבר הכח המיוחד של סיפורי מעשיות, הנלמד מיוסף הצדיק, העוזר לכל אחד למצוא את הסיפור המיוחד שלו. בדיבור בדברי תורה מעלים את נשמות החיים והמתים, אך ישנן נשמות שאי אפשר להעלות על ידי דברי תורה והן זקוקות דווקא ל"שיחת חולין של תלמידי חכמים", לדיבור 'כגובה העינים' המביא מזור ותיקון. דיבור כזה הוא בגדר "כל המרבה לספר ביציאת מצרים" - סיפור אשר מוציא ממצרי הקליפות. תורה מיוחדת על טעם הבריאה, על הכח להתענג על ה', על סיפורים שפועלים על נשמות ועל כתנת הפסים שעושה הצדיק לאביו שבשמים.

מעלת יוסף על אחיו

בפסוק "וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו ועשה לו כתנת פסים" ^א מודגש השם ישראל (בניגוד לשני הפסוקים הקודמים בפרשה, בהם הוא נקרא יעקב), המורה על מוחין דגדלות. כתוב ^ב **שישראל** - אותיות **לי-ראש** ^ג - הוא סוד החכמה והבינה. הוא אוהב את יוסף, השייך לסוד הדעת, כח ההתקשרות וההתחברות ^ד.

"אם אין דעת הבדלה מנין" ^ה, וכשיש דעת יש הבדלה - ההבחנה של ישראל בין בניו.

השבטים אינם אוהבים את ההבדלה הזו - הם רוצים להגיע כבר להמתקה. אכן, אי אפשר להגיע להמתקה בלי הבדלה, ובסופו של דבר גם ההמתקה תלויה דווקא בכוחו של יוסף. וההסבר: בפשטות, יוסף הצדיק הוא "צדיק יסוד עולם" ^ו, מדת היסוד, אך היסוד עולה לדעת וממשיך ממנה את הטפה המולידה זרעא חייא וקיימא ^ז (והרמז: הממוצע בין **דעת** ל-**יסוד** הוא **זרע**). לכן נאמר "אלה תלדות יעקב יוסף" ^ח, התולדות הללו לא באו אלא בזכותו של יוסף ^ט - יוסף הוא כח ההולדה של יעקב, וכל השבטים נולדו בזכותו. על הדין של "כבד את

נערך ע"י איתיאל גלעדי. אור לי"ד כסלו פ"ו - כפ"ח.

א בראשית לז, ג.

ב ספר הליקוטים וישב. ובכ"מ.

ג ראה טוב הארץ (רנ"ש) עמ' יא.

ד תניא סופ"ג.

ה ע"פ ירושלמי ברכות פ"ה ה"ב.

ו **קומי אורי** מאמר "מה עושים?" (עמ' ריג). ובכ"ד.

ז משלי י, כה.

ח שעה"כ ענין סוכות דרוש ה; פע"ח שער הלולב פ"ב (וכמאמרם ז"ל - יבמות נג, ב - "אין קישוי אלא לדעת").

ט בראשית לז, ב.

י בראשית רבה פד, ה.

יוסף הוא

צינור הברכה
וההצלחה לכל
אחיו, ואם רק
יכבדוהו כדבעי
הוא ימשיך
לכולם מוחין
וגדלות

בתוך העולם.

אלא שנתלבשה בסיפורי מעשיות כפי הזמן, דהיינו בעת שהיו האבות אברהם יצחק ויעקב נתלבשה התורה בסיפורי המעשיות שלהם;

השער של סיפור הוא סף – השער של יוסף (ה־ד, האות השלישית בשרש ספר, נוספת פעמים רבות "לתפארת הלשון"^ט). סיפורי המעשיות

של ספר בראשית מתחילים מברית העולם ועוסקים באבות, ובהמשך התורה ישנם סיפורים רבים נוספים, אבל שרש כל הסיפורים הוא יוסף (עליו מסופר מלידתו בפרשת ויצא ועד פטירתו בחותם החומש, סיום פרשת ויחי). הסיפור המיוחד של כל אחד שייך למדת היסוד שלו – תיקון הברית או חלילה פגם הברית שלו (ועל כן דווקא מהצדיקים – בחינת יוסף שבכל דור – מקבל כל אחד מ"ועמך כלם צדיקים"^כ השראה לברר מה 'הסיפור שלי'^{כא}).

אך מכל מקום צריך להיות כן בכל זמן, ונקרא תורה מלשון מורה דרך. ואם כן צריך להבין בפסוק זה מה הוראת דרך יש כאן.

כל סיפור בתורה הוא לא רק "סיפורי מעשיות משנים קדמוניות", סיפור שהתרחש פעם, אלא סיפור עכשווי שקורה עתה בכל אחד, בכל מקום ובכל זמן, ומורה לו דרך בחיים – וליוסף יש את הכח לגלות זאת, כנ"ל (בהיותו פותר החלומות של כל אחד ואחד).

ה'תורה' ישראל-עולם

אמנם הנה נודע מאמר רז"ל בראשית ברא וגו' בשביל התורה ובשביל ישראל וכו'.

יט לשון הראשונים והמדקדקים. ראה ר"ן נדרים לו, ב; מנחת שי במדבר יב, יד.
כ ישעיה ס, כא.

כא ראה שיעור 'מה הסיפור שלך?' – מוצאי ד' שבט (נדפס בגליון בשלח) תשפ"ה.

אביך ואת אמך'... לרבות אחיך הגדול^{יא} מוסבר^{יב} שנשמת הבכור היא הצנור דרכו נמשכות נשמות כל אחיו, לכן הם חייבות בכבודו (בדוגמת כבוד אב ואם). באותו אופן יוסף, על אף שנולד אחרי רוב אחיו, הוא הבכור האמתי של יעקב – הצנור דרכו נמשכות כל נשמות בני יעקב. כך, "יסף הוי" לי בן אחר"^{יג}, על שמו נקרא יוסף, לא מתייחס רק לבנימין, שנולד לרחל אחרי יוסף, אלא לכל בני יעקב (שכולם בגדר "בן אחר" ביחס ליוסף)^{יד}. גם בהמשך, יוסף הוא צינור הברכה וההצלחה לכל אחיו, ואם רק יכבדוהו כדבעי הוא ימשיך לכולם מוחין וגדלות. אכן, מכיון שהאחים אינם יודעים זאת, אביהם ישראל מדגיש את מעלתו – שידעו לכבדו. לאור הקדמה זו נתבונן בדברי ה"מאור עינים" על הפסוק:

מורה דרך התורה

וישראל אהב את יוסף וגו'. הנה נודע היות התורה נצחית בכל אדם ובכל זמן, והיא קדמה לעולם,

התורה קדמה לעולם "אלפים שנה"^{טו}, שהם בסוד "אלפך חכמה"^{טז} ו"אלפך בינה"^{יז}, בחינת ישראל, כנ"ל. צריך להמשיך את התורה לתוך העולם, "תורה לשון הוראה"^{יח} – ובלשונו לקמן, התורה היא "מורה דרך" – וזהו דווקא הכח של יוסף, כח הדעת, שמורה את דרך התורה

יא כתובות קג, א; מסכת כלה פ"ג.

יב שער המצות פרשת יתרו. ובכ"מ.

יג בראשית ל, כד.

יד והרמז: "בן זקנים" בגימטריא ראובן (בחלוקת בן אור) - בפשט ראובן הוא הבכור יוסף הוא בן זקונים, שנולד ליעקב לעת זקוניו, אבל בעצם הוא יהיה הבכור.

טו ויקרא רבה יט, א; מדרש תהלים צ; מדרש שמואל פ"ה.

טז איוב לג, לג.

יז ע"פ שבת קד, א.

יח זהר ח"ג נג, ב; ספר השרשים לרד"ק שרש י'רה'.

"תפארת ישראל"^{כט}; העולם הוא כלי-בית קבול, כנגד המלכות, ה תתאה שבשם.

מטרת הבריאה - טוב ותענוג

והענין, כי תכלית כוונת בריאת העולמות היה רק להיטיב לברואיו. כי הש"י לא היה צריך לברוא העולם בשביל עצמו, כמו האדם שצריך לאיזה דבר, שנמצא אם כן שהוא חסר אותו דבר כיון שהוא צריך לו; אבל הש"י אינו כן, כי הוא שלם בכל מיני השלימות, ולא יפול עליו שום חסרון ח"ו עד שנאמר שהיה צריך לבריאת העולמות. רק כוונת הבריאה היתה כי מטבע הטוב להטיב, כמו שאמר הכתוב (תהלים קמה, ט) טוב ה' לכל וגו', ועל כן ברא העולמות לשיוכלו הבריות ליהנות מטובו. רוב הפעולות המוכרות לנו באות למלא חסרון. אמנם, ה' שלם בתכלית, ולא שייך לומר שיש בו איזה חסרון שמצריך פעולה למלא אותו. כלומר, אין לה' צורך לברוא את העולם (והרי מה שאין בו צורך – הוא בגדר מותרות מיותרות ושליטות^{לז}). מהו, אם כן, המניע לבריאת העולם? ה' הוא "עצם הטוב"^{לב} ו"טבע הטוב להיטיב"^{לג} – העצם של ה' הוא הטוב^{לד} וההטבה מופיעה ממנו בדרך של "העלם וגילוי" (ולא בדרך של "עצם והתפשטות"^{לה}).

ארבע

המדרגות - הקב"ה-תורה ישראל-עולם - מכוונות כנגד אותיות שם הוי' ב"ה

המלה הראשונה בתורה, "בראשית", הפותחת ב-ב רבתי, רומזת שהעולם נברא בשביל שני דברים עיקריים-ראשיים^{כב} – התורה ("ראשית דרכו"^{כג}) וישראל ("ראשית תבואתה"^{כד}). הבעל שם טוב מפרש^{כה} ש"בשביל" היינו לשון שביל-צינור של השפעה. לפי זה, "בשביל התורה" ו"בשביל

ישראל" היינו שני שבילים-צינורות של שפע לעולם, בסוד שני המזלות – התורה היא "מזל עליון" וישראל הוא "מזל תחתון" (התיקונים ה-ח וה-יג בשלשה עשר תיקוני דיקנא – שהם שלש עשרה מדות הרחמים – מדות "נצר חסד" ו"ונקה"^{כו}).

הצינור ממשיך את השפע ממי שמעליו למי שמתחתיו (תוך כדי פעולת צמצום, כך שהשפע הרב של העליון יתקבל בכי-טוב אצל התחתון) – השביל הכפול של התורה וישראל עומד בין הקב"ה, המשפיע, לבין העולם, שמקבל את השפע. ארבע המדרגות – הקב"ה-תורה-ישראל-עולם – מכוונות כנגד אותיות שם הוי' ב"ה: הקב"ה כנגד ה"י, "הוי' בחכמה"^{כז}; התורה, ביחס לה', היא בבינה, ה עילאה, בסוד "תורת אמך"^{כח}, "תורה לשון הוראה", כנ"ל, היא גם לשון הריון (תורה אותיות ותהר), כח מוליד מדות בלב ומעשים בפועל; ישראל ב"ו,

כב במדרש (בראשית רבה א, ד) נזכרה רשימת דברים נוספים, אך רש"י עה"פ הביא רק את שני העיקריים.

כג משלי ח, כב.

כד ירמיה ב, ג.

כה ראה כש"ט (קה"ח) אות ה.

כו שמות לד, ז. ורמז: "נצר חסד" תורה "ונקה" ישראל עולים ה פעמים (ממוצע כל תבה) משה – משה הוא תורה וישראל גם יחד, "תורה צוה לנו משה" (דברים לג, ד) והוא שקול כנגד כל ישראל (דברים רבה יא, י; תנחומא בשלח י; רש"י על שמות יח, א), סוד יחוד-זיווג המזלות על ידי דעת עליון (רק ראשי התיבות של ה המלים עולים דעת!), דעת משה שהיא דעת המכריע (העולה אחדות פשוטה וכו').

כז משלי ג, יט.

כח משלי א, ח.

כט איכה ב, א.

ל וראה גם המשך "יום טוב של ר"ה" תרס"ו מאמר א.

לא ראה לוח "היום יום" כ"ה אד"ש.

לב ראה סידור עם דא"ח ד"ה "ומעתה יש להבין במ"ש זכר רב טובך" (נ, א).

לג ראה ע"ח שער הכללים רפ"א; עמק המלך שער שעשועי המלך רפ"א; תניא שער היחוד והאמונה פ"ד.

לד כשיטת בעל אור ה' שהעצם של ה' הוא חסד (ולא שכל, כפי שמוכן מהרמב"ם) – ראה באריכות החכמה מאין תמצא עמ' סז ואילך.

לה מוסבר באריכות בלקו"ב לשער היחוד פ"ג. ראה שיעורים בסוד ה' ליראיו ח"ב עמ' קטז ואילך.

בימות החול

מודגשת יותר

'שמחה של

מצוה' אך בשבת

יש 'ענג של

מצוה' ו'תענוג

של מצוה'

תמיד הרבי מליובאוויטש^{מה}. נראה שבימות החול מודגשת יותר 'שמחה של מצוה' (המודגשת בפרט במצוות מעשיות רבות שמתקיימות דווקא בימות החול, ולא בשבת), אך בשבת יש 'ענג של מצוה' (באור ישד הנמשך מלמעלה, "וקראת לשבת ענג", בהמשכה מלמעלה למטה^{מז}).

ו'תענוג של מצוה' (שמתגלה בעבודת האדם מלמטה למעלה, "אז תתענג על הוי"^{מז}).

ואז גם הוא מקבל תענוג מזה, כמו שאמרו רז"ל (זוהר ח"ג ז. א). ישראל מפרנסים לאביהם שבשמים, כמשל האב שמתענג בילד שעשועיו.

אחד מעיקרי האמונה של פנימיות התורה^{מח} הוא שעבודתנו היא "עבודה צורך גבוה"^{מט}. ה' ברא את העולם ללא כל צורך או חסרון, אבל בטובו העצמי הוא ברא אותו כאילו הוא זקוק לנו – וה'כאילו' של ה' הוא אמתי מאד, בנשיאת הפכים אלקית – כך שעבודתנו אנחנו מפרנסים אותו, כביכול. בעצם התענוג שלנו עליו, בקיום מצוותיו, אנחנו 'עושים לו טוב על הנשמה', כביכול – כשאנחנו מתענגים ממנו הוא מתענג מאתנו. "ילד שעשעים" – שנאמר

מה ראה ד"ה "ארבעה ראשי שנים" תשל"א, ד"ה "ויהיו חיי שרה" תשי"ב ובכ"ד (בפרט בהתוודעויות ט"ו בשבט). מו ענג הוא גילוי אותו קוראים לשבת בדרך של אור ישר, מלמעלה למטה, סדר של ירידה־המשכה הרמוז גם ברת' **ענג** - **עדין־הרג** (זהר ח"א כו, א). הענג הוא אור מקיף הנמשך בעיקר בכח הברכה שלפני המצוה, ברכה "עובר לעשייתן" (פסחים ז, ב) הממשיכה אור עובר־מקיף (ראה ת"א נג, ב; לקו"ת מסעי צב, ג).

מז תענוג הוא התפעלות האדם מהענג, "תתענג" בבנין התפעל, כאור חוזר מול הענג מלמטה למעלה (החוזר עד לקדמותו ממש, לקדם שהוא המקור להמשכת עדין־הרג, כרמז גם בכך ש'קדם הוא הממוצע של שלש המלים **עדין נהרגן**). התענוג מתגלה בעיקר בעשיית המצוה בפועל, בידי האדם.

מח **אמונה ומודעות** מאמר "עיקרי האמונה של פנימיות התורה" עמ' קצח.

מט ע"פ שבת קלא, א; מ"ק ט, א.

וכך, תכלית הבריאה היא "אך טוב וחסד"^{לז} – לעשות חסד^{לז} ולהיטיב עם כל הברואים (בלשון הקבלה והחסידות^{לח} החסד הזה נקרא חסד ד"אחד" שלפני הצמצום, המדרגה של עלית הרצון לברוא את העולם – "כד סליק ברעותיה למברי עלמא"^{לט} – מתוך רצון להאיר אור־חסד,

מדת "חסד לאברהם"^מ של "אחד היה אברהם"^{מא} אשר "התחיל להאיר"^{מב}).

ועיקר הטוב הוא מה שמתענגין ישראל בעשיית מצותיו, ובוה מתענגים על ה';

ה' ברא את העולם כדי להיטיב לברואיו, ו"אין בטובה למעלה מענג"^{מג}. הענג האמתי של יהודי הוא בקיום מצוות ה', בהן הוא מתענג על ה' עצמו. בדרך כלל מדובר על "שמחה של מצוה", אך כאן הביטוי הוא דווקא תענוג, שמוזכר בפירוש לגבי מצות שבת – "וקראת לשבת ענג... אז תתענג על הוי"^{מד} (ואף שיסוד המצוות הוא קבלת עול מלכות שמים, אצל יהודי קבלת עול הוא האושר הפנימי שלו, כפי שהדגיש

לו תהלים כג. ו.

לז אם כן, יש שני מניעים הפוכים לפעולה - **חסר** או **חסד** (המתחלפים בחילוף **רד**, חילוף בין **ריש**, "ולרש אין כל", **לדלת**, **הדל** שמרגיש "דלית ליה מגרמיה כלום", כמבואר עניינם בהמשך "באתי לגני" תש"י פ"ז). והוא סוד מאמר חז"ל "מלח ממון חסר, ואמרי לה חסד" (כתובות סו, ב; וראה באריכות 'ציוץ' כ"ה מרחשון - נדפס בגליון ויצא - השתא). יש מי שנותן צדקה מתוך תודעת חסר - הוא מודע לחסרונותיו ולכך שהוא וכל אשר לו עתיד להחסר, והוא 'מלביש' את החסרון הזה על חשבון הבנק שלו (כמעין 'כפרות') ומחסר ממנו לצדקה מראש ביזמתו (וכך ניצל בעצמו מהחסרון, "הוי רועי לא אחסר") - ויש מי שנותן צדקה מתוך תודעת חסד "לשמה", ברצון לעשות טוב ללא כל חשש של חסרון, ודוק.

לח שער היחוד פ"י.

לט ע"פ זהר ח"א פו, ב; ח"ג סא, ב (ובכ"מ). ע"ח ש"י פ"ב (מ"ח); מב"ש ש"ב ח"ג פ"א.

מ מיכה ז, כ.

מא יחזקאל לג, כד.

מב שמות רבה טו, כ.

מג ספר יצירה פ"ב מ"ד.

מד ישעיה נח, יגיד.

וזהו שאמר אל תהיו כעבדים המשמשין וכו', כלומר שלא יהיה העבודה לקבל שכר אחר זה, ולצפות לתשלום שכר עולם הבא מזה שיהיה אחר כך, אלא תיכף בעת עשיית המצוה יתעורר תענוג רוחני מלמעלה עליכם; וזהו שלא על מנת וכו', ר"ל שלא יהיה על מנת, דהיינו שיקבל אחר כך איזה טובה מזה, אלא הטובה הוא העסק במצוה גופיה ותיכף שעוסק יתענג על ה'.

"על מנת לקבל פרס" היינו תנאי עתידי – המתנה לקבלת התענוג לעתיד. אם שומרים את התענוג לסוף מקבלים בסוף "פרס", פרוסה בלבד משלמות התענוג^נ – מוותרים על הכל בהוה כדי לקבל פרוסה בעתיד. המשנה מורה לא לעשות כעת על מנת לקבל פרס אחר כך, אלא לקיים "חטוף ואכול חטוף ושתי"^נ – לחטוף את הכל ברגע הזה, שדווקא בו ניתן לקיים "אנא נסיב מלכא"^נ (בתוך קיום המצוה), ולא להסתפק בפרוסה הארה שתתקבל לעתיד. ידועה דרך תלמידי הבעל שם טוב לדורותיהם להיות בנכונות מלאה לוותר על כל העולם הבא שלהם כדי לקיים מצוה ולהיטיב ליהודי בעולם הזה. העבודה הזו, "שלא על מנת לקבל פרס", היא בעצם איננה ויתור – במצוה שהם זכו לקיים נכלל כבר כל העולם הבא, והם לא זקוקים אחר כך לשום דבר נוסף.

לאור דבריו תתבאר גם הסיפא של המשנה, שלא הובאה כאן – "ויהי מורא שמים עליכם": הענג בא דווקא עם חווית "פחד יצחק"^נ – בטול במציאות שמאפשר לקבל את הגילוי העצמי ביותר, עד ל"אנא נסיב מלכא" (עם כל התענוג

העובד מאהבה
משתוקק
למשהו שיגיע
בהמשך. אך
גילוי העצם
ברגע אחד
בהוה הוא חוויה
מלאת־פחד,
"פחד פתאם",
במפגש המידי
של האדם עם
עצמות ה' הנורא

על "הבן יקיר לי אפרים"^נ, בנו של יוסף (בו עוסק הדרוש) – הוא ילד שמשותעשע עם אביו, מתענג מהאבא ובכך גורם לו תענוג.

להתענג מיד

ובזה מבואר כוונת המשנה (אבות פ"א מ"ג) אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס אלא היו כעבדים המשמשין את הרב שלא על מנת לקבל פרס. דלכאורה הוא שפת יתר, דמכלל שאמר אל תהיו וכו' ממילא נשמע דצריך להיות שלא על מנת לקבל פרס, ולמה חזר ושנה בסיפא.

עבד שאינו עובד "על מנת לקבל פרס" עובד ממילא "שלא על מנת לקבל פרס", ומה מחדשת המשנה בסופה?

אבל הענין הוא כמ"ש, שצריך להתענג בעשיית מצות הש"ת תענוג רוחני מעין עולם הבא. על שלשת האבות נאמר ש"הטעימן הקב"ה בעולם הזה מעין העולם הבא"^{נא} – צריכים לטעום את העולם הבא כבר בעולם הזה (ואזי הוא "עולם הבא" לשון הוה, ולא "הבא" לשון עתיד). לכך זוכים על ידי עבודת "טעמו וראו כי טוב הוי"^{נב}, המתבטאת בעיקר בממד הטעמים – הנגינה הפנימית, הטעם הכמוס (שלמעלה מעלה מטעם שכלי)^{נג} – שיש בתורה ובתפלה. על אף שהטעם הזה שייך לעתיד, ל"יום שכולו שבת"^{נד}, ניתן לקיים כבר בעולם הזה "טועמיה חיים זכו"^{נז}, בטעימת מאכלי שבת עוד לפנייה (וידוע שהיה צדיקים שהרבו בטעימה זו, עד כדי אכילת כל מאכלי שבת).

נ ירמיה לא, יט.

נא ב"ב טז, ב.

נב תהלים לד, ט.

נג ראה שער היחוד פ"א ופכ"ד. ובכ"ת.

נד תמיד פ"ז מ"ד.

נה מוסף של שבת.

נו לקו"ת תזריע כ, ב (וכן הוא בעבודת ישראל על אבות פ"א מ"ג).

נז עירובין נד, א.

נח איכה רבה ג, ח.

נט בראשית לא, מב.

מדוע בראשית

התורה

מתלבשות

ההוראות

בסיפורי

מעשיות,

ולא במצוות

מפורשות?

למה לחכות

עם המצוות,

שהתענוג שלהן

הוא תכלית

הבריאה!?

(“ישראל אורייתא וקוב”ה”^ג), אלא שבישראל עצמם ניתן לחלק בין הפן הפנימי, נשמות ישראל, שהן צינור לגילוי אלקות, לפן הגלוי, עם ישראל למטה, המקבל את האור (ואזי ניתן לחלק כך גם בתורה, שלא רק מעבירה למטה אלקות, אלא שבלימוד ממשכים אליה אלקות, “דוד מחבר תורה של מעלה בקוב”ה”^ד, ודוק).

להתחיל מסיפור

אחרי כל ההקדמות היסודיות, מגיע בעל המאמר עינים לעיקר החידוש של תורה זו:

אך הנה היה לו להתחיל התורה

במצותיה, ולמה נתלכשה בסיפורי מעשיות.

רש”י הראשון בתורה מביא את מאמר רבי יצחק במדרש^ה “לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ’החדש הזה לכם’ שהיא מצווה ראשונה שנצטוו בה ישראל”. כאן לא זו השאלה, שהרי כל דבר בתורה מורה הוראה, אבל מדוע בראשית התורה מתלבשות ההוראות בסיפורי מעשיות, ולא במצוות מפורשות? למה לחכות עם המצוות, שהתענוג שלהן הוא תכלית הבריאה!? אך הענין, דמצווה עלינו לספר ביציאת מצרים, כמ”ש בעל הגדה וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משובח.

“כל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה

משובח” בגימטריא ו”פ משיח – יש בסיפור ביציאת מצרים כח להביא את המשיח (וכפי שהסביר הרבי הרש”ב^ו, אצל מי שמרבה לספר ביציאת מצרים משתבח ה”זה”, כח הזהוי, לזהות את ה’ בכל דבר). הירידה למצרים

של הצחוק והשעשוע מהענין). אהבה שייכת לעתיד לבוא – העובד מאהבה משתוקק למשהו שיגיע בהמשך. אך גילוי העצם ברגע אחד בהוה הוא חויה מלאת פחד, “פחד פתאם”^ז, במפגש המידי של האדם עם עצמות ה’ הנורא (והיינו יחוד יראה-נורא, בלשון מורנו הבעל שם טוב^ח).

צמצום השכינה

וזהו בראשית בשביל התורה ובשביל ישראל. דהנה הש”י הוא בלתי בעל תכלית, ואיך יכול לברוא העולם שהוא בעל תכלית; אך הוא על ידי התורה, כמ”ש (תהלים קד, א)

הוד והדר לבשת, ועל ידי זה צמצם שכינתו שיוכל להיות בעולם גבול ותכלית. וכל עיקר כוונת הבריאה היה בשביל ישראל, שילכו בתורת ה’ ויקבלו הטוב הגמור כאמור.

כדי לאפשר לנבראים להתענג על ה’ – כאן ועכשיו – ה’ מצמצם-מרכז את שכינתו לעולמנו. הצמצום נעשה “בשביל התורה ובשביל ישראל”, שני השבילים-הצינורות שהוזכרו לעיל (כאשר הקב”ה, שעומד מעל השבילים, כנ”ל, מצמצם את שכינתו בין שני בדי ארון^ט, בין התורה וישראל, וכך מופיע לעולם, מאיר לנו ומברך אותנו).

לעיל הוסבר שה’ מאיר לעולם דרך שני צינורות, התורה וישראל, אך כאן התורה בפרט היא הצינור – הלבוש של ה’, שמעצם הגדרתו אומר שה’ צמצם את עצמו (כי דבר ללא גבול ותכלית אי אפשר להלביש) – שמאפשר לישראל לקבל את אור ה’, את הטוב הגמור שגנוז בתורה. כלומר, הסדר הוא הקב”ה-תורה-ישראל

ס משלי ג, כה.

סא כש”ט (קה”ת) אותיות צג”ד, קלה, קס, קסב, קסג.

סב ראה תנחומא ויקהל ז; שה”ש רבה א, סב; בראשית רבה

ד, ד.

סג ע”פ זהר ח”ג עג, א. ראה אדיר במרום לא, א.

סד ספר הבהיר אות קצו. ראה זהר ח”ג רכב, ב (ברע”ת).

סה ראה יל”ש בא רמז קפז, ובדומה לזה בתנחומא ישן בראשית יא.

סו סה”ש תרח”צ שיחת ליל הסדר ס”ח.

לספר - ביציאת מצרים

והנה להבין הענין המרבה דקאמר, אך הנה אמרו רז"ל (ע"ז יט:) שיחת חולין של תלמידי חכמים צריכין לימוד. כי בודאי אי אפשר ללמוד תורה תמיד, וצריך לדבר דברים גשמיים. וצדיקים ילכו בהם, כשמדברים אפילו דברים גשמיים הם דברים בהש"י, וממש שיחתן תורה היא, כי מעלים בזה נשמות כמו בעסק התורה; ויש נשמות שיכולים להתעלות בדבורים יותר מבעסק התורה, שאין להם כח להתכלל בתורה ולהתעלות עם התורה רק עם הרבור הנשמי.

האדם נקרא מדבר – ולא חושב או משכיל – משום שדווקא בכח הדבור יש בכחו להעלות נשמות. זו גם הסבה לכך שבלימוד התורה לא די לעיין במח, אלא צריך להיות "מוציאיהם בפה" ע"ה. המחשבה היא "אור המאיר לעצמו" והדבור הוא "אור המאיר לזולתו", הכח לתקשר עם הזולת. "אין טוב אלא תורה" ע"ה והעיקר בלימוד התורה הוא להיטיב לזולת – "וְלַמִּדְתָּם אֹתָם" ע"ה (כהגדרת הרמב"ם למצות תלמוד תורה ע"ה). גם כשאדם יושב ולומד בינו לבין עצמו, ראוי לו לדעת ולכוון שדווקא בדבורו בדברי תורה הוא פועל תיקון בעולם (שהרי "עקימת שפתיו הוי מעשה" ע"ה), מעורר ומעלה נשמות (כולל נשמות מעולם האמת הבאות להקשיב ללימודו ומצפות לתיקונן) ע"ה.

אכן, אי אפשר לעסוק תמיד בדברי תורה וגם

הסיפור ביציאת

מצרים כולל
את כל סיפורי
התורה ובעצם
כל סיפור
של קדש,
החל מסיפורי
הצדיקים

והעליה ממנה קשורות באופן הדוק ליוסף הצדיק – ירידת עם ישראל למצרים החלה מ"ויוסף הורד מצרימה" ס"ז ויוסף עולה ממצרים עם בני ישראל (לעומת יעקב, שמיד אחרי פטירתו חוזר להקבר במערת המכפלה), כאשר היציאה ממצרים היא מכח "ויקה משה את עצמות יוסף עמו" ס"ח. כה, גם כח הסיפור ביציאת מצרים, שיתבאר כאן, שייך אליו.

כפי שיתבאר, הסיפור ביציאת מצרים כולל את כל סיפורי התורה ובעצם כל סיפור של קדש, החל מסיפורי הצדיקים, ששרשם, כמובן, בסיפורי ספר הישר, סיפורי האבות הקדושים וסיפורו של יוסף הצדיק שהוא העיקר הכולל את כולם, כנ"ל (הכל בסוד "מעשה אבות סימן לבנים" ע"ה). הרה"ק רבי ישראל מרדו"ן הסביר שכשם שהתורה הקדימה את סיפורי הצדיקים למצוות כך גם עלינו לנהוג – הוא הקדים לתת הסכמה לספר סיפורי צדיקים לפני ספר של חידושי תורה ע"ה, וגם נהג לספר סיפורי צדיקים לפני התפלה ע"ה. לפני כל דבר שבקדושה ראוי לספר סיפורי צדיקים – שגם מעוררים חשק בלב לתת צדקה, "יהיב פרוטה לעני והדר מצלי" ע"ה – ומתוך כך להגיע לעיסוק המפורש בקדושה, תפלה, תורה או מצוות.

סז בראשית לט, א (ה"מעשה אבות סימן לבנים" לירידה והעליה ממצרים הם כבר אצל אברהם אבינו, שירד למצרים ועלה ממנה, אך הירידה בפועל מתחילה מיוסף).

סח שמות יג, יט.

סט סוטה לד, א. ראשי התיבות "מעשה אבות סימן לבנים" הם **סמאל** - בכח סיפורי מעשיות להתגבר על **סמאל** (לנקוט כלפיו ב"שמאל דוחה", שאחריה באה "ימין מקרבת", להיות "שמש גדול" לעבודת השי"ת, וד"ל).

ע אג"ק אדמו"ר הרי"צ ח"ו אגרת א' תריב (עמ' עו ואילך).

עא כנסת ישראל טז, ב.

עב ב"ב יא, א.

עג עירובין נד, א.

עד אבות פ"ו מ"ג; ברכות ה, א.

עה דברים יא, יט.

עו ספר המצות מ"ע יא; הלכות ת"ת פ"א ה"א.

עז סנהדרין סה, א.

עח וראה אמרות טהורות (ראחמיסטריווקא) מדור הרה"ק מטשרנוביל אות יח שהמגיד ממעזריטש אמר לפני פטירתו לתלמידיו שיבחרו להם לרבי מי שיכול להעלות את נשמות החיים והמתים, ונתנו כל החבריא קדישא את עיניהם בבעל המאור עינים.

לעתים אדם שזקוק לרפואת הנפש, והוא בא להתייעץ, לא יתרפא מדברי תורה - יפים ומאירים ככל שיהיו - והוא זקוק דווקא לשעות של שיחת חולין

הכתר על החכמה, ושיחה כזו יכולה להיות בגדר "רזי עולם" שלמעלה מ"רזי תורה"^{פד}. גם תורת ה' מתחילה מ"שיחת חולין של תלמידי חכמים" של ה' עצמו – עשרת המאמרות, שעבור ה' הם "מילין דהדיוטא"^{פה}, וסיפורי המעשיות של התורה. על אף שבשבת ה' שבת מכל מלאכה, השמים והארץ עדיין מתקיימים עם דבר ה' שבתוכם – 'שיחת החולין' הנצרכת ממשיכה גם בשבת.

וזה ענין יציאת מצרים, מלשון מיצר ים, ר"ל סמוך לשפת ים החכמה האמיתית. ולכן מצוה לספר תמיד ביציאת מצרים, פ"י בכל עת ובכל שעה כשמדבר איזה דבר יהיה דבריו ביציאת מצרים. והוא כולל המרבה וכו', דלאו דוקא בפסח אלא אפילו תמיד יהיה סיפורו ביציאת מצרים.

הסיפור ביציאת מצרים הוא לא רק בליל הסדר – רבות ממצוות התורה הן "זכר ליציאת מצרים", יש לזכור את יציאת מצרים בכל יום^{פו}, ובעצם בכל דיבור צריך "לספר ביציאת מצרים", לכוון שתכליתו לצאת מכל מיצר ולהוציא נשמות השקועות בשערי הטומאה. מי ששקוע בטיט היון לא מתעורר תמיד מדברי תורה, ולכן צריך שהדבור יהיה ב"מצר ים", במצר הסמוך לים החכמה, היינו שפת הים, דבורים של "שפת אמת"^{פז}, שפת הים של "אין אמת אלא תורה"^{פח}. (כאשר דברי החולין הם החול אשר על שפת הים). תלמיד חכם אמתי מכוון בכל דבור שלו להעלות נשמות – לעתים נשמות של אלו עמם הוא מדבר ולעתים נשמות אחרות, בדבוריו עם בני ביתו ואף בינו לבין עצמו.

לא כל הנשמות יכולות לעלות על ידי דברי תורה (והא בהא תליא – מכיון שיש נשמות שזקוקות לדבור אחר ברא ה' את עולמו כך שלא ניתן לדבר בדברי תורה בלבד). על תלמיד חכם אמתי נאמר "ועלהו לתרופה"^{פט}, וכל דבוריו טובים ומעלים את העולם, כולל שיחת חולין, שהיא רק עלה ביחס לפדיו הטוב (כשלעתים דווקא בעלה יש תמצית של כח ריפוי שלא ניתן לקבל גם מאכילת פירות רבים). לעתים אדם שזקוק לרפואת הנפש, והוא בא להתייעץ,

לא יתרפא מדברי תורה – יפים ומאירים ככל שיהיו – והוא זקוק דווקא לשעות של שיחת חולין. תלמיד חכם יודע שיש נשמות שאי אפשר לעודד ולעורר אותן בדברי תורה, וצריך לדבר איתן ב'גובה העינים' – לדבר בקירוב הדעת עם כל אדם, להתעניין במעשיו ולדעת לשוחח איתו על מה שמעניין אותו (כהנהגת הבעל-תפלה בסיפורי המעשיות של רבי נחמן).

כך, גם תלמיד חכם הנזהר מכל שיחה בטלה בשבת^פ צריך לשוחח עם אורחיו ולקרבים – כך שירגישו נח, יהנו מהשהות אצלו ויתענגו בשבת – ושיחה זו היא חלק ממצוות הכנסת אורחים (וממילא ודאי אינה שיחה בטלה, ולמרות שתוכנה חולין הרי היא בגדר קדש). הנהגה זו היא פשוטה, בגדר "דרך ארץ קדמה לתורה"^{פא}, ואם תלמיד חכם ישתוק מול אורחיו מחמת 'פרומקייט' הרי הוא בגדר "תלמיד חכם שאין בו דעת" ש"נבלה טובה הימנו"^{פב} (ומבואר ש"דרך ארץ קדמה לתורה" במעלה^{פג}, מעלת

פט יחזקאל מז, יב.

פ ראה תניא סיום קו"א.

פא ויקרא רבה ט, ג; תנא דבי אליהו רבה פ"א.

פב ויקרא רבה א, טו.

פג ראה אוה"ת בראשית ח"ג תקפג, א (הובא ונתבאר בלחיות עם הזמן בראשית עמ' מ).

פד רשימות דברים (חזקוני) מדור אדה"ז אות סה.

פה ראה זהר ח"ג קמט, ב; לקו"ת אחרי כה, ד.

פו דברים טז, ג; ברכות יב, ב; וראה באורך תניא פמ"ז.

פז משלי יב, יט.

פח ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח ועוד.

כתנת הפסים שעושה הצדיק לה'

אחרי החידוש המופלא על כח הדבור בסיפורי מעשיות ובשיחת חולין חוזר בעל המאור עינים לבאר את הפסוק:

וזהו וישראל אהב את יוסף, דהנה איתא בזוהר הקדוש (ח"א רלג, ובכ"מ) דהש"י נקרא ישראל סבא, ויוסף הוא הצדיק, כי תמיד מוסיף ביראת שמים להעלות מדריגות תחתונות אליו ית'.

ה' יתברך, שמכונה גם ישראל סבא, הוא "אהב צדיקים"^{פט} –

הוא אוהב את יוסף הצדיק ואת כל הצדיקים, "ועמך כלם צדיקים", כשכל צדיק הוא בבחינת "יוסף הוי' לי בן אחר" העוסק בהעלאת נשמות. יוסף לא משתבח באהבת ה', אלא אומר על עצמו "את האלהים אני ירא"^צ – היסוד, על אף שהוא מקבץ לתוכו את כל החסדים־האהבות^{צא}, נוטה לשמאל^{צב} (למדרגת סבא, "פחד יצחק"). אהבה היא אור ישר, המעוררת להשפיע ליהודי כל טוב במקומו שלו (ואם נשמה נמצאת בגיהנם, הצדיק האוהב יכול לסנגר עליה ולשפר את מצבה שם, על דרך מאמר חז"ל "מצננין לו גיהנם"^{צג}), אך דווקא ליראה של קו שמאל יש כח העלאה מלמטה למעלה, שיכול להעלות את המדרגות התחתונות אל ה' ולהוציא את הנשמות מן המצר אל המרחב.

כי בן זקונים הוא לו, ותרנום אונקלוס ארי בר חכים הוא ליה, פ"י שמעלה כל הנשמות בדבורו, וכולם בחכמה אתברירו (זוהר ח"ב רנד:).

בפנימיות החכמה יש יראה עילאה –

בפשט ישראל עשה ליוסף כתנת פסים, אבל כאן הוא דרוש הפוך – שהצדיק (יוסף) הוא שעושה לה' (ישראל סבא) לבוש שמצמצם אותו וממשיך אותו אלינו

גבורה דעתיק המתלבשת במוחא סתימאה^{צד} – והיא המשכילה את הצדיק לראות את הנולד ולדעת איזה דבור יתאים להעלאת נשמה מסוימת. על החכמה הזו נאמר "הוי' בחכמה יסד ארץ"^{צה}, "אבא יסד ברתא"^{צו} (בבחינת היסוד, מדת יוסף) – היא מייסדת את דבורי־המלכות ו"בנין המלכות מן הגבורות"^{צי} (שבתוך החכמה) ונותנת לה את הכח לרדת לעולמות התחתונים להעלות ניצוצות ונשמות שנפלו.

ועשה לו כתנת פסים, כי הצדיק עושה להש"י לבושין במה שיתלבש בו הש"י, פסים הוא ראשי תיבות פה סח יציאת מצרים. והבן. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

בפשט ישראל עשה ליוסף כתנת פסים, אבל כאן הוא דרוש הפוך – שהצדיק (יוסף) הוא שעושה לה' (ישראל סבא) לבוש שמצמצם אותו וממשיך אותו אלינו (דרך הצינורות, "בשביל התורה" ו"בשביל ישראל", כנ"ל), כתנת פסים על ידי פה סח יציאת מצרים, לא רק בפסח אלא בכל ימות השנה. כאשר הפה סח כדבעי, בדברי תורה וגם בשיחת חולין של תלמידי חכמים, מקיימים "חיים הם למוציאיהם בפה" וממשיכים חיים לשומעים ולנשמות בכלל, עד לתחית המתים למי שצריך להעלות מבור הקבר. המלה "פסים" רומזת גם לצרות של יוסף – פטיפה, סוחרים, ישמעאלים, מדינים^{צכ} – וגם אותן הוא מסוגל להעלות על ידי סיפורו ביציאת מצרים.

צד ע"ח שי"ג פ"ו.

צה משלי ג, יט.

צו זהר ח"ג רמח, א; תקו"ז תקון כא (סא, ב).

צז ע"ח שכ"ה דרוש ב ועוד; סדור עם דא"ח ד"ה "ברוך מרחם על הארץ".

צח רש"י לבראשית לז, ג (עפ"י בראשית רבה פד, ח). העיקר הוא הפס' – הפיוח של שער סף, השער של יוסף ושל ספור, כנ"ל – יוסף נמכר לפוטיפר, עמד בנסיון עם אשתו, נשא את בתו, ואחר כך עשה מסחר בכל ארץ מצרים ובכל העולם.

פט תהלים קמו, ח.

צ בראשית מב, יח.

צא ע"ח שי"ח פ"ד (מ"ת) ובכ"ד.

צב ראה השמטות הזהר ח"א רנב, ב.

צג ברכות טו, ב.

תשובה ב'ראש גדול'

קיצור מהלך השיעור

לכבוד חנוכה, חג החנוכה, אנחנו מפרסמים שיח חשוב שנערך בין קבוצה של בעלי תשובה ותיקים מחסידות ברסלב לבין הרב, הנוגע ביסודות חינוך הדור השני לבעלי תשובה ובעקרונות כלליים בחינוך.

רואה אבא ואמא שמחים בעבודת ה', והעיקר – פועלים בשליחות למען עם ישראל, לקרב את לב ישראל לאבינו שבשמים, בדרכי נעם וברגישות המיוחדת שיש לבעל תשובה, עוד יותר מאיש חרדי מלידה. על בעל תשובה להכיר ביתרון זה ולהקדין זאת לילדיו, ובכך לנסוך בהם בטחון במעלה שההשגחה הפרטית העניקה להם.

האם דור שני של בעלי תשובה צריך מסגרות מיוחדות, או שמוטב לשלבם במוסדות חרדיים ותיקים ככל האפשר? בנוסף, האם כדאי לטפח קשר עם קהילות של בעלי תשובה, או שיש בכך חשש לחיזוק הזהות היחודית במקום להשתלב בכלל הציבור?

בהחלט לא צריכים מסגרות נפרדות – "כל ישראל חברים"¹. אכן, תמיד כדאי שיהיו חברים אמתיים בענייני עבודת ה', כאלה שגם מבינים ומזדהים עם המקום בו אתה נמצא והמקום

ילדים שהם דור שני לבעלי תשובה גדלים לעיתים בין שני עולמות. כיצד נכון לחנכם כך שירגישו שלמים בזהותם החרדית, בלי תחושת ניתוק מהעבר?

בעל תשובה הוא אדם חדש, לא מי שהיה, כמו שמבאר הרמב"ם². מחד, הוא זוכר היטב את העבר, ואף מוציא ממנו את הניצוצות הקדושים, כל מה שיכול לסייע לו בעבודת השי"ת. אך מאידך, הוא אינו מזוהה עוד עם העבר כלל וכלל. ממילא את ילדיו הוא מחנך אך ורק לפי המקום בו הוא נמצא בהווה.

מהי הדרך הנכונה להקנות לילדי בעלי תשובה בטחון עצמי ושייכות אמתית בתוך החברה החרדית? האם זה בכלל נצרך?

ככלל, אין צורך לעשות עניין מ'השתלבות בחברה החרדית' (אך ראה בהמשך לגבי הפן החיצוני של העניין). הבטחון העצמי נובע מכך שהילד

נערך ע"י איתיאל גלעדי. ט"ז מרחשון פ"ז

א רמב"ם הלכות תשובה פ"ב ה"ד.

ב מדרש תהלים פקכ"ב.

‘מתחילים מאפס’?

אף יהודי לא ‘מתחיל מאפס’. השלשלת של כולנו מתחילה מבורא העולם ב”ה, ש”אפס בלעדו”ה. אכן, יש מי שיש לו זכות אבות מדורות קרובים יותר, אבל גם לבעל התשובה ‘יחוס’ משלו, כסיפורים הידועים¹ מכמה צדיקים שלא היו בעלי יחוס ודוקא זה היה ‘יחוס’ האמיתי שלהם, שיצאו

מאפלה לאורה וכו’.

כיצד ניתן להבטיח שהדור השני לא ירגיש “שוליים” אלא חלק בלתי נפרד מהחברה החרדית? ובכלל, בעלי תשובה רבים חווים חוסר בטחון או רגשי נחיתות מול חרדים ותיקים – מה העצה המרכזית לחיזוק העמידה הפנימית?

כפי שיתבאר, בענייני חיצוניות לא נכון להתבלט ויש לאמץ את הדפוסים החברתיים הטובים של הסביבה שבה החלטתם להיות ולגדל את הילדים. מאידך, בענייני פנימיות, על הילד להרגיש הזדהות ושמחה עם המקום שבו הוא נמצא – כפי שהוא רואה אצל הוריו – ולהיות יוזם, פעיל ומשפיע, כנ”ל.

כיצד לשמור על איזון בין התלהבות רוחנית לבין יציבות ארוכת טווח בעבודת ה’?

בלשון חז”ל זהו האיזון בין “תדיר” ל”מקודש” (קדש גם במובן של יקד אשח). ובלשון החסידות, זהו האיזון בין “אורות דתהו” (מקודש) ל”כלים דתיקון” (תדיר). את האיזון

ברגע שהחברים

רואים ילד עם ראש גדול, יוזם ופעיל, לא משנה להם כלל מאיזה רקע הוא בא – הם מתבטלים אליו

ממנו הגעת, אבל לא נכון להבדל ולהפוך זאת ל”קהילות” נפרדות. העיקר הוא להשתלב נכון ולהוביל קדימה ללא רגשי נחיתות.

כיצד להתמודד עם מצבים שבהם ילדים מרגישים שונים מחבריהם בגלל הרקע המשפחתי?

יש להתעלם מהתחושה הזו. העיקר הוא “מגמת פניהם

קדימה”ג – אנחנו לא פה בשביל ‘קטנות’, אנחנו פה בשביל ‘גדולות’. ברגע שהחברים רואים ילד עם ראש גדול, יוזם ופעיל, לא משנה להם כלל מאיזה רקע הוא בא – הם מתבטלים אליו. ילדי בעלי תשובה אמורים להיות המנהיגים של החברה...

האם מומלץ לספר לילדים את סיפור החזרה בתשובה של ההורים, אם כן, מהי הצורה הנכונה? בנוסף, איך להתמודד עם שאלות של מתבגרים על הפער שבין עבר המשפחה לחיים החרדיים בהווה?

ה’ הוציא את בעל התשובה מחשך לאור – “העם ההלכים בחשך ראו אור גדול”². חשך הוא באמת חשך, לא כל כך רואים מה קורה בו וממילא אין בדיוק על מה לספר (כלומר, זהו עיקר אצל בעל התשובה בעצמו – לא להזדהות עוד עם תקופת החשך, כנ”ל). משל למה הדבר דומה? לאחד שקם בבקר ו’חייב’ לספר איזה חלום שוא (מילין דשקרא) שראה בלילה. אין קטנות מוחין גדולה מזו.

מהו המסר שעל ההורים להעביר לילדיהם כדי שירגישו שהם ממשיכים שלשלת קדומה ולא

ה תניא, שער היחוד והאמונה פ”ג (ע”פ ישעיה מה, ו).
ו ראה באר החסידות, גליציה והונגריה (שטיינמן) עמ’ עמ’ 54-55; ילקוט ששון ושמחה (בני ברק תשע”ד) עמ’ כא.
ז זבחים צ, ב (ובכ”מ). וראה מי השלוח משפטים ד”ה “ראשית בכורי אדמתך”.

ח קידושין טו, ב.
ט שיחת כ”ח ניסן תנש”א.

ג חבוקק א, ט.
ד ישעיה ט, א.

הזה יש לחלק לשני חלקים: האחד – ההנהגה בפועל; השני – התכלית.

כמובן, התכלית היא להגיע למצב של "אורות דתהו בכלים דתיקון", תדיר שהוא עצמו מקודש ומלא "יקד אש", דהיינו עבודת ה' יציבה ומלאה בהתפעלות רוחנית אמתית.

במחלוקת מה קודם – תדיר או מקודש – חז"ל מכריעים למעשה שהתדיר קודם. כך גם צריכה להיות ההנהגה בפועל, לתת דגש על יציבות ובניין ארוכי טווח בעבודת ה'. התלהבות

רגעית יכולה לרומם את האדם ולהאיר את עבודת ה' שלו, אך ללא "כלים דתיקון", ללא יציבות, האפקט שלה עלול לחלוף כליל (ואף להגיע בסופו של דבר להתדרדרות גרועה יותר).

עצם הכניסה לעבודת ה' ודאי מלווה בהתלהבות רוחנית, אך לאחר שמניחים שתי רגליים בגבול הקדושה, צריך להשקיע בעיקר ביציבות רוחנית. בהתאמה למושגים נוספים – אחרי התשובה מאהבה, שהיא התשובה העיקרית בדורנו, צריך לבנות בנפש גם יראת שמים פשוטה וטבעית, שמכוונת את הרגלי היום-יום החדשים של בעל תשובה.

אכן, ישנם זמנים מיוחדים של "מקודש", שמשמרים את המתח הרוחני ומטעינים את חיי השגרה בהתלהבות. יש כמובן זמנים במעגל השנה היהודי, שבתות וחגים, וגם זמני התוועדויות חסידיות מיוחדות. אבל מעבר לכך, יש פעמים שהמציאות דורשת מיהודי עשיה 'מקודשת' חריגה – איזה 'מבצע' של החזרה בתשובה, פעילות מיוחדת לתיקון המציאות או מסירות נפש לעמידה בנסיון שמזדמן. דוקא בעלי תשובה, שהוכיחו שהם מסוגלים לצאת מהשגרה

ישנם זמנים

מיוחדים של

"מקודש",

שמשמרים את

המתח הרוחני

ומטעינים את

חיי השגרה

בהתלהבות.

שבתות וחגים,

וגם זמני

התוועדויות

חסידיות

מיוחדות

ולהשתנות, רגישים לקריאה של ה' לחרוג מה"תדיר" ולפעול באופן "מקודש". ה"מקודש" מחדיר התלהבות גם ב"תדיר", וההקשבה לרצון ה' מוסיפה מתח ורגישות בריאים לכל עבודת ה'.

ישנם בעלי תשובה המתמודדים עם מתחים מול בני משפחה שאינם שומרי מצוות לע"ע – מהי הדרך הנכונה לנהל קשרים אלו באהבה מבלי להתפשר על עקרונות?

בנידון זה, יש לפעול רק ב'ראש גדול', ברוגע ומתוך אהבה אמיתית

לכולם, "דברי חכמים בנחת נשמעים" (על סוד הנחת ראה לקו"מ תורה א).

בהמשך לכל הנ"ל ראוי להוסיף עוד כלל גדול, הגם שכולו חיצוניות, אך ידוע שחיצוניות משפיעה על פנימיות – "אזלת לקרתא הלך בנימוסיה"^{יא}.

מי שבא להשתלב בחברה חדשה, הזרה לו מעודו, עליו ללמוד, להבין ולהתנהג לפי ה'קודים' של אותה חברה – במנהגים, בשפה וכו' (כמו המלאכים בדמות אנשים אצל אברהם^{יב} ואח"כ אצל לוט^{יג} וכמו משה רבינו כשעלה למרום^{יד}).

למשל, אם רוצים להשתלב היטב בחברה חרדית דוברת אידיש (יש שמועה בשם הבעל שם טוב שידברו אידיש עד ביאת גואל צדק), חייבים ללמוד היטב את שפת האידיש, לדבר בדיוק

י קהלת ט, יז.

יא שמות רבה מז, ה.

יב ב"מ פו, ב (הובא ברש"י על בראשית יח, א"ב).

יג בראשית יט, א.

יד ראה אלשיך על תהלים עח, כה.

**לסיום, מהו המסר המרכזי שכבוד
הרב היה רוצה למסור לבעלי
תשובה ולילדיהם – כדי לחזקם
במסע חייהם ולהעניק להם
תחושת שליחות?**

כפי שהסברנו, צריך להיות חכם
עם 'ראש גדול' בכל העניינים –
בנוגע לעצמך ולפעולותיך, בנוגע
ליחס עם הסביבה הנוכחית וכן בנוגע לקשר
עם המשפחה. יחד עם זאת, צריך להיות אמת, ב"אמת לאמתו", עם האמת שלך, ולא סתם
להגרר אחרי כולם, ובכך לאבד את נקודת האמת
שלך. ממילא, המשמעות היא להיות "איש תם",
כיעקב, ובכל זאת אח ללבן הארמי-הרמאי, וד"ל.
בעל תשובה שנשאר עם 'ראש קטן' קצת פספס
את כל הנקודה של התשובה, וחבל.
וכמובן – העיקר – שכל הפעולות תהיינה
באופן של "עבדו את ה' בשמחה"^{טו}.
ילדי בעלי תשובה כאלה, בסוף יהיו המנהיגים
בכתה ובחברה, ועד שנזכה ליעוד של "בעלי
תשובה [דוקא] ישתלטו על המדינה"^{טז}, בביאת
גואל צדק במהרה בימינו, אמן.

בעל תשובה שנשאר עם 'ראש קטן' קצת פספס את כל הנקודה של התשובה, וחבל

באותה רמה כמו כולם (להתבדח
עם כולם באידיש דוקא. גם בבית,
שהאיש והאשה – אף ששניהם
בעלי תשובה – ידברו ויצחקו,
לפעמים על כל פנים, באידיש). זה
מתחיל, כמובן, מההורים, וברגע
שהילדים ילמדו ב'חדר' אידיש הם
מיד יקלטו את השפה וישתלבו

לגמרי עם חבריהם שם (ללא שום נחיתות דרגא).
לשם כך היה מן הראוי להקים אולפנים
מיוחדים ללימוד אידיש ודבור בלשון הקדש
(היינו הברה אשכנזית – בלימוד, בתפלה וביום-
יום). באותם אולפנים גם ילמדו את ה'קודים'
המיוחדים של כל עדה ועדה, כל פלג של היהדות
החרדית.

[כל הנ"ל הוא עצה כללית, לא רק
להשתלבות בחברה חרדית מדברת אידיש.
לדוגמה, כך קמה המדינה, שיסדו אולפנים
ללימוד העברית. גם יהודים שהיגרו לאמריקה
מאירופה מיד התמחו בשפת האנגלית, רובם
ברמה עוד יותר גבוהה מהמקומיים (דבר של"ע
אף גרם להתבוללות, ישמרנו ה')].

כמובן שהכל תלוי בחברה ודפוסיה. בחברה
החב"דית למשל, זה פחות נחוץ (ובכל זאת נחשב
לחסרון ומבדיל בין הותיקים למתקרבים), וכל
שכן שבחברה הדתית-לאומית, שאין זה נחוץ כלל.

טו תהלים ק, ב.
טז ראה שיעור ג' אלול תשע"ג פ"ג (ובמהלך שנת תשע"ד
כמה פעמים).

ביאורי תפלה

מטבע ברכה

ברוך אתה ה'

בידך^ה, וכן מלכי צדק אמר "ברוך אברם לאל לעליון... וברוך אל עליון".^א ובברכת כהנים "יברכך ה' וישמרך"^ב כנגד אברהם^ג.

"אתה" כנגד יצחק אבינו. הלשון הקרובה ביותר בתורה למטבע "ברוך אתה ה'" היא דברי אבימלך ליצחק "אתה עתה ברוך ה'"^ד – אמנם כאן "אתה" מכוון ליצחק אבל "אתה" של יצחק רומז לאתה ה'. וכן בפסוק "כי אֶתֶּה אֲבִינוּ כִּי אֲבָרְהָם לֹא יִדְעֵנוּ וְיִשְׂרָאֵל לֹא יִכְיָנוּ אֶתֶּה ה' אֲבִינוּ גִאֲלָנוּ מֵעוֹלָם שְׁמֶךָ"^ה דרשו חז"ל^ו שלעתיד לבוא יאמרו ישראל ליצחק "כי אתה אבינו"^ז, ויצחק מראה להם את הקב"ה שיאמרו לו "אתה ה' אבינו", ומכאן ש"אתה" של יצחק רומז ל"אתה ה'". ורמזו: "אתה עתה ברוך הוי"^ח = ה פעמים ברכה (ברכה פנים ואחור, ב בר ברכ ברכה ברכה רכה כה ה).

"הוי" כנגד יעקב אבינו. יעקב הוא ספירת התפארת (ומדת הרחמים) הקרויה סתם בשם

"מטבע ברכות" היסודי (הן בברכות התפלה והן בשאר הברכות) הוא "ברוך אתה הוי".^א בתנ"ך יש הרבה "ברוך הוי" אך שתי פעמים בלבד כתוב "ברוך אתה הוי": בתהלים "ברוך אתה הוי למדני חקיך"^ב, ובדברי הימים "ויאמר דויד ברוך אתה הוי אלהי ישראל אבינו"^ג. וכן סמכו חז"ל את הנוסח "ברוך אתה הוי" על הפסוק "שויתי הוי לנגדי תמיד"^ד.

שלשת האבות במטבע הברכה

נוסח "ברוך אתה הוי" רומז באופן מובהק לשלשת האבות, כפתיחת תפלת שמונה עשרה "ברוך אתה הוי... אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב", והרמז ברוך אתה הוי = אברהם יצחק יעקב יחד.

"ברוך" כנגד אברהם אבינו. הדבור-צווי הראשון של ה' לאברהם הוא "לך לך... ואברך ואגדלה שמך והיה ברכה"^א, "הברכות מסורות

נערך ע"י יוסף פלאי, משיעור כ"ח חשון תשפ"ו.

א תהלים קיט, יב. וכתב האבודרהם (ברכת המצות ומשפטיהם) "ובמדרש אומר מנין שזוכרין את השם שנאמר ברוך אתה הוי למדני חקיך". בפסוק "ברוך אתה הוי למדני חקיך" חמש מלים ועשרים אותיות, סימן הפסוק (אותיות כפול מלים) הוא מאה, רמז ל"חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום" (מנחות מג, ב), תקנת דוד המלך (במדבר רבה יח, כא).

ב דבה"א כט, י.

ג תהלים טז, ח. ובמדרש תהלים שם "אמר רב צריך אדם לומר בשעה שמברך ברוך אתה ה', וכל ברכה שאין בה הזכרת השם אינה ברכה, שנאמר שויתי ה' לנגדי תמיד".

ד בראשית יב, ב.

ה רש"י בראשית כה, ה.

ו בראשית יד, יט"ז.

ז במדבר ו, כד.

ח בעל הטורים וצורר המור שם. פירוש התפלה לרוקח.

ט בראשית כו, כט.

י ישעיה סג, טז. כל הפסוק = 2971 = יצחק ועוד ט פעמים

רבקה. כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו = 1323 = ג

פעמים אמת, אמת ברצוא ושוב. ראשי התבות כי אתה אבינו

= 22, ראשי תבות כל הפסוק = 484 = 22 ברבוע.

יא שבת פט, ב.

יב כי אתה אבינו = שרה. יצחק הוא בן שרה יותר מאשר

בן אברהם, "והנה בן לשרה אשרתך" (כמבואר במקום אחר).

להשאב בעצמותו ית', מתוך 'בטול במציאות ממש' (בטול בתוך "אתה"), והשוב היינו ראשית הרגשת מציאות-עצמו והוא הצחוק. זהו הרצוא-ושוב של עצם הנשמה: רצוא בהכרה ש"ה' הוא הכל" (גאט איז אלץ), פחד; ושוב בהכרה ש"הכל הוא ה'" (אלץ איז גאט). לבסוף, אחרי שאומרים "אתה" ופונים אל עצמות ה', אפשר להמשיך את הגילוי של שם הוי'.

עצם הפניה לה' בתפלה, לעמוד לפניו ולומר "אתה" לנוכח, כאשר ידבר איש אל רעהו, היא חדוש נפלא (שהשכל האנושי הקר מתקשה לקבל, כמו הפילוסופים^{כא} ששללו את התפלה ולכלל היותר הסכימו להתייחס אליה כמעשה סמלי ודמיוני כאילו האדם מדבר עם ה'...). ההבדל בין פניה לה' בשמו ובין הפניה "אתה", היא (יחסית) ההבדל בין 'חפצא' ל'גברא': שם הוא הגדרה מסוימת, התייחסות כמו חפצא ('אובייקט'), ואילו "אתה" פונה ישירות אל בחינת ה'גברא' של ה' כביכול (הסובייקט, הגברא הנמצא לפני ולפנים מכל 'חפצא').

תורה, עבודה, גמילות חסדים

"על שלשה דברים העולם עומד, על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים"^{כב}, כנגד שלשת האבות וכנגד "ברוך אתה הוי'".

אברהם הוא עמוד גמילות החסדים, "חסד לאברהם"^{כג}, המשכה מלמעלה למטה ב'אור המאיר לזולתו' ("אברהם התחיל להאיר"^{כד}), כמו פירוש המלים "ברוך" ו"ברכה" מלשון בריכה^{כה}, קיבוץ המים היורדים ממקום גבוה למקום נמוך, ומלשון הברכה (המברך את הגפן, להמשיך את

הוי', שם המפורש שהוא "שם הרחמים"^{כז}.

אתה נוכח

המעבר מ"ברוך" ל"אתה" הוא עליה מ"ברוך" לשון נסתור ל"אתה" לשון נוכח^{כח}. גם ההמשך, מ"אתה" ל"הוי'", יכול להתפרש כעליה, להגיע מאמירה כללית "אתה" לאמירת שם הוי' המפורש, "בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתך"^{כט}.

מצד שני (ועמוק יותר), יש מעלה ב"אתה" עוד יותר משם הוי'. עיקר התפלה הוא בעצם האמירה הישירה לה', לנוכח, "אתה"^ל. "אתה" פונה לעצמות ה', אתה עצמך-עצמותך, למעלה מכל הגילויים (המתחילים בשם הוי', כללות הגילוי, אע"פ שזהו "שם העצם" מכל מקום הוא עדיין שם ולא העצם עצמו). כך פונה יצחק אבינו לה' ואומר לו אתה, "אתה ה' אבינו". ה' הוא "פחד יצחק"^מ (כפשט הפסוק, יעקב מכנה את ה' כמי שיצחק אביו מפחד ממנו^{מא}), כיון שהוא מופיע ליצחק כנוכח בבחינת "אתה" (כאשר הפחד של יצחק 'מוקדן' כלפי חוץ, "ויראו ממך"^{מב}). זהו פחד חיובי המעורר צחוק ושמחה (יצחק-ישחק), "פחד יצחק" דהיינו הפחד עצמו יצחק. בפרוט, יש כאן תנועת "רצוא ושוב": ה"פחד" הוא רצוא, דרך העלאה

יג בכל הספירות שם הוי' הוא האור של הספירה (ובכל ספירה בניקוד אחר) ואילו הכלי הוא שם אחר (כמו שם אל בחסד). ואילו בספירת התפארת שם הוי' נמצא גם בכלי, כולו אומר רחמים. האור היינו הוי' כ"שם העצם", ללא פירוש כלל, אך הכלי הוא הוי' כ"שם התואר", לשון מהוה תמיד, כמבואר בשער היחוד והאמונה. וביחס למדת הרחמים: עצם הרחמים היינו "רחמים עצומים", ותואר הרחמים היינו "ביום עשות הוי' אלהים ארץ ושמים", ששיתף והקדים את מדת הרחמים למדת הדין, כדי שיהיה קיום לעולם.

יד לקו"ת שמע"צ פת, א.

טו שמות כ, כא.

טז תניא פרק מא "בפרט באמירה לה' לנכח כמו ברוך אתה", עיי"ש.

יז בראשית לא, מב.

יח כתרגום אונקלוס "ודדחיל ליה יצחק".

יט "וראו כל עמי הארץ כי שם הוי' נקרא עליך ויראו ממך" (דברים כח, י), "אלו תפלין שבראש" (ברכות ו, א).

כ כמו שמסביר ר' אייזיק מהאמיל, מובא בלב לדעת מאמר "וצדיק יסוד עולם" באור א.

כא ראה למשל דברי הפילוסוף בתחלת ספר הכוזרי.

כב אבות פ"א מ"ב.

כג מיכה ז, כ.

כד שמות רבה טו, כ.

כה שערי אורה שער א, ועוד. ונרמז בבראשית רבה טל, יא "והיה ברכה קרי ביה והיה בריכה".

השפעתה)¹⁰.

יצחק הוא עמוד העבודה, העולה מלמטה למעלה (כטבע האש, מדת הגבורה), כמו בהיותו על המזבח (וכל הזמן מקיים בעצמו "עבודה שבלב זו תפלה"¹¹), כמים הנובעים בבארות יצחק מלמטה למעלה, במדת הגבורה, היראה והפחד. יצחק הוא 'אור המאיר לעצמו' ודווקא הוא אומר לה' "אתה", והרמז: **יצחק** ועוד **אתה** = **רבקה** ו**רבקה**! שהרי התפלה של יצחק היא יחד עם רבקה, "לנכח אשתו"¹², ושניהם יחד **יצחק** ו**רבקה** = **תפלה**. אמנם אברהם הוא מקור הברכה במדת החסד, אבל יצחק הוא התגברות הברכה במדת הגבורה (כשהיא כלולה מחסד), לכן בפרשת "תולדות יצחק" יש הכי הרבה לשונות ברכה בתורה¹³ ויצחק מברך "ויתן לך"¹⁴ (מקור הברכות דעתיקא לישראל).

יעקב הוא עמוד התורה, כנגד שם הוי', "התורה כולה שמותיו של הקב"ה"¹⁵. ונמצא שהמעבר מיצחק ליעקב היינו לעשות מהתפלה תורה. כמובן, יעקב גם מתפלל, והוא נושא את רחל (עקרת הבית), בחינת כנסת ישראל, המלכות, אותיות הדבור בתפלה, כדוד המלך ראש המתפללים, "ואני תפלה"¹⁶ (כאשר "אני" פונה ואומר "אתה")¹⁷. והנה **יעקב** ועוד **הוי'** = **יצחק**, כאשר יעקב אומר "הוי'" הוא מגלה את ה"אתה" של יצחק.

כו תורה אור פרשת מקץ לז, ג.

כז תענית ב, א.

כח בראשית כה, כא.

כט בפרשת תולדות יש 34 לשונות ברכה = **טוב טוב**, סוד השם הקדוש **בוכו**, חלופ **אהיה**. בוכו קרוב ללשון ברכה, **בוכו** ברבוע פרטי = 476 = 14 פעמים **בוכו** = **רחל רחל**, ו**יברך**.

ל בראשית כז, כח. ופירש רש"י "יתן ויחזור ויתן", ברכה עד אין סוף, "והריקיתי לכם ברכה עד בלי די".

לא לפי זהר ח"א פז, א. הקדמת הרמב"ן לתורה.

לב תהלים קט, ד.

לג **רחל** = **ויברך** ("ויברך דויד", דוד הוא הרגל הרביעית, המלכות, במקום רחל). **ויברך** במספר קדמי = 949 = **אהבה** פעמים **חכמה** = **אהבת ישראל**. **רחל** במספר קדמי = 936 = **אהבה** פעמים **חסד**. הכל בסוד הקשר בין אברהם לרחל.

אכן מי שממשיך את שרש יצחק ליעקב הוא אברהם, מקור הברכה ("ואלה תולדות יצחק בן אברהם [יעקב ועשו] אברהם הוליד את יצחק"¹⁸), אברהם גורם ליצחק להוליד את יעקב, כרמז באותיות **אב** של **אברהם** – ה**א**, **אברהם** עצמו, ממשיך מיצחק ליעקב (**ב** האבות). אברהם, "ברוך", הוא שגורם ל"אתה" להתגלות ב"הוי'", ויש קשר עצמי בין אברהם ליעקב (בסוד "יעקב אשר פדה את אברהם"¹⁹). במיוחד ממשיך אברהם אל המלכות, רחל, והרמז: **ברוך אברהם** = **רחל רחל**!

כאשר נסכם את המדרגות, ראוי להתייחס לשני השמות של יעקב, יעקב בחינת קטנות, עקביים ("מי יקום יעקב כי קטן הוא"²⁰), וישראל בחינת גדלות (**ישראל** אותיות **לי ראש**). אם כן ראוי לחבר את כל המדרגות בדרך זו: **אברהם** – **ברוך יצחק** – **אתה יעקב** – **ישראל הוי'** = 1839 = פעמים **תריג** = **תורה תפלה תשובה** = **השראת השכינה בישראל** = **גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך**!

ועוד, מטבע הברכה השלם הוא "ברוך אתה הוי' אלהינו מלך העולם", "כל ברכה שאין בה הזכרת השם [הוי'] ומלכות [אלהינו מלך העולם] אינה ברכה". אם כן נחבר **ברוך אתה הוי'** ועוד **שם** ונקבל 1000, סוד אלף אורות של מתן תורה ("מאה ברכות" כל אחת קומה שלמה של עשר ספירות), נוסיף **אלהינו מלך העולם**²¹ ועוד **מלכות**, הכל יחד, **ברוך אתה הוי' אלהינו מלך העולם שם מלכות** = **גל עיני ואביטה נפלאות מתורתך**!

לד בראשית כה, יט.

לה ישעיה כט, כב.

לו עמוס ז, ב.

לז **אלהינו מלך העולם** = 343, שבע פעמים שבע פעמים שבע, "כצאת השמש בגבורתו, לעתיד לבוא" שבעתמים כאור שבעת הימים" (שופטים ה, לא ופירוש רש"י) = **גשם**, "גשם נדבות", ברכה לעולם.

הסיפור החסידי

מאי?! חנוכה! | סיפור לחנוכה

רבי אברהם ברנדיון מסטרעטין, השני לשושלת, נולד בשנת תקס"ה לאביו רבי יהודה צבי. למד אצל אביו ואצל רבי אורי מסטרליסק, ונישא בשנת תקפה לרבנית רבקה. לאחר הסתלקות אביו בי"א באייר תר"ד, הוסמך כרבי על ידי רבי ישראל מרוז'ין ורבי חנוך העניך דוב מאלעסק ואלפים נסעו אליו כרבם. נודע בהקפדתו על קדושה וטהרה, ודברי תורתו היו נאמרים בלחישתו. נסתלק בג' טבת תרכ"ה, יום לאחר החנוכה, ונטמן באוהל אביו בסטרעטין.

הגיע לאזוני קול שירה וזמרה, וילך אחרי הקול, עד שהגיע לבית המדרש של חסידי סטרעטין, ויכנס שמה, וראה לפניו חבורת חסידים ואנשי מעשה היושבים במסיבת חנוכה, ומפצחים בשירה ורנה לד'. מגדל מרירת לבבו לא התיישב בין החסידים, רק הסתובב בבית המדרש אנה ואנה.

ניגש אליו אחד מזקני החסידים, ויאמר לו: למה נפלו פניך? הרי אנו עומדים בימי הלל ושמחה! תשתתף גם אתה במסיבת החסידים. ככה דיבר הזקן אל לבו, עד שגילה האברך לפניו את כל מצוקתו.

ויאמר לו החסיד הזקן: אל תדאג דאנת מחר, תבוא אתנו ביחד להסתופף בצל רבינו הק' רבי אברהם מסטרעטין בשבת קודש, ושמה בודאי תפקד בדבר ישועה ורחמים. ויעש האברך כעצת החסידים, ויסע לסטרעטין על שבת חנוכה. במוצאי יום מנוחה נכנס אל הקודש פנימה, ושפך לפניו את צרת נפשו, שהרופא המומחה יעץ לו לנסוע לקרעניץ, והרי אין פותחים שערי העיר עד חודש מאי. כשמוע רבינו את דבריו, אמר לו: הלא כבר אמרו חז"ל (שבת כ"א:): 'מאי — חנוכה!!' תסע לביתך ותושע בזרע של קיימא.

כשמוע האברך את דברי רבינו שנאמרו בלהט קודש, הרגיש בקרבו שנהפך פתאום לאיש אחר, ובהיות שהיה מוצאו ממדינת רוסיה, ודרך רבים

במדינת רוסיה דר אברך אחד, אשר בימי בחירתו הלך שמו לפניו ככלי מחזיק ברכה, ובא בקשר השידוכין עם בת גביר אחד. חותנו הכניסו לביתו וסיפק לו את כל צרכיו, וישב באהלה של תורה. ברבות השנים פתח לו חותנו בית חנות, וזרחה עליו שמש ההצלחה.

שנים חלפו ועברו, וכבר עמדו הזוג כעשר שנים לאחר נשואיהם, ועדיין לא נפקדו בזרע של קיימא. ויחל לדרוש ברופאים, אשר אמרו לו שאין לו גבורת אנשים, ויעצוהו לנסוע לרופא מומחה בעיר לעמבערג שבמדינת גאליציה.

וילך האברך הלוח ונסוע בדרך ארוכה עד שבא ללעמבערג, ויבקר אצל הרופא מומחה, אשר ייעץ לו להתרחץ במעיינות שבעיר המרפא קרעניץ. אבל דא עקא, שהיה אז בימות החורף, באמצע ימי חנוכה, ושערי המרחץ בעיר קרעניץ סגורים בימות החורף — עד חודש 'מאי' שבתחילת ימי הקיץ.

כשמוע האברך את דברי הרופא, נפל רוחו בקרבו והיה אובר עצות, הרי אי אפשר לו לחכות ה' חדשים מחנוכה עד חודש מאי, עד שיפתחו שערי העיר קרעניץ, ואיך ישא פנים בחזרו לביתו בלי שום תרופה, הרי בודאי יצוה עליו חותנו לגרש את אשתו. ככה הסתובב ברחובות העיר לעמבערג, ודאנתו בלבו: מאין יבוא עוזי? פתאום

התיבות: "מלכה אשר ילדה לנחור" ו"ילדו ליוסף בארץ מצרים, אשר ילדה אסנת" הרומזים שניהם ללידה בסוד 'מאי' (ראשי התיבות הלל גם חוזרים בברכת יעקב אבינו ליוסף: "מידי אביר יעקב"). גם הביטוי בתורה "מקץ ארבעים יום" קשור לארבעים היום של יצירת הולד בבטן אימו.

חנוכה - זמן גאולי

אם נעבור מלידת ילדים לחג החנוכה עצמו, נגלה רמז נוסף במילה מאי: הפעם הראשונה בה מופיעה המילה היא בתחלת מסכת ברכות: "מאי שנא דתני בערבית ברישא? לתני בשחרית ברישא!" השאלה הזו רומזת על משחק זמנים מדהים - קדימה בזמן של שחרית (המסמלת את אור הגאולה) לערבית (היא חשכת הגלות).

גם בסיפור שלנו חוזר שוב ושוב מוטיב הזמן: עשר השנים שעברו על האברך ואשתו, המלצת החסיד הזקן להתעלם מדאגת מחר, חודש מאי הרחוק ובעיקר איחוד הזמנים המשועשע שפועל הצדיק. והנה, גם בחנוכה אנו חשים במיוחד את פעימת הזמן: זהו החג הארוך ביותר בלוח השנה, עוסקים בו יום יום במניית ימי החג, והוא גם החג היחיד הכולל בתוכו ראש חודש. כמו כן, זהו חג העוסק ביחס שבין העבר להווה - כפי שמודגש בנוסח הברכה והתפילה "בימים ההם בזמן הזה". האם ניתן למצוא בחנוכה גם את האופן בו הקדים הרבי מסטרעטין את חודש מאי?

כיום, אנו מדליקים את נרות החנוכה בסדר עולה: אחד, שנים, שלושה וכן הלאה. אך בתקופת המשנה, חכמי ישראל נחלקו בדבר: "בית שמאי אומרים, יום ראשון מדליק שמונה, מכאן ואילך פוחת והולך. בית הלל אומרים, יום ראשון מדליק אחד, מכאן ואילך מוסיף והולך". כמובן, ההלכה היא כבית הלל, אך ודאי כדאי להתבונן בשתי הדעות.

בגמרא מובא כי "טעמם של בית שמאי כנגד ימים הנכנסים [כך וכך ימים נותרו], טעמם של

מצדיקי סביבתו היה לבקש סכום כסף קצוב לפדיון נפש בכדי לפעול ישועה, לזאת שאל: יקבע נא רבינו סכום כסף עבור הבקשה.

אך שונה היה המנהג בסטרעטין, ויען לו רבינו: תן כפי מה שאתה רוצה. אך האברך התעקש בדבר שרבינו יקבע לו סכום כסף. אז עצם רבינו את עיניו למשך כמה רגעים, ויאמר לו: תקבל עליך, שאם תלד בן זכר, תצום כל ימי חיך ביום הולדתו משך מעת לעת שלם.

האברך נסע בחזרה לביתו מלא התחזקות, ומדברי רבינו לא נפל מאומה ארצה, ויפקד בבן זכר — שנולד ביום הכיפורים... האברך אכן צם מדי שנה בשנה ביום הולדת בנו, ככל בני ישראל, במשך מעת לעת שלם.

(זכרונם לברכה)

כמו צדיקים רבים, פועל כאן הרבי מסטרעטין ישועה באמצעות הומור ומשחקי מילים, שהולמים את אווירת השמחה של חנוכה. כך הוא הופך את תהיית הגמרא על "מהו (עניין) חנוכה", לחודש הלועזי "מאי"... זה כמובן נחמד ומאיר את הלב — אך, אולי יש משהו נוסף בסיפור, הקשור לחנוכה ולנס הלידה באופן מהותי יותר?

ראשית, הפעם הראשונה בה מוזכרת בש"ס המילה "מאי" (כשהכל הולך אחר הפתיחה, 'פתיחת הרחם' של המילה הזו בתורה), היא בביטוי "מאי שנא" הרומז לסוד חודש מאי — המסוגל לשינוי הטבע (ובפרט להריון — שכן ממוצע הביטויים **מאי חנוכה ומאי שנא** הוא **הריון**). זהו החדש המקביל לחודש אֶיָר בלוח העברי, הרומז ל"אני הוי' רפאך" ומסוגל לרפואה טבעית ללא צורך ברפואות. חודש איר ממשיך את ניסי ניסן הגלויים, אך בניגוד אליהם — ניסי איר מלוכשים בטבע, ונחשפים על ידי הצדיקים כבסיפורנו (ומעניין — בשנה הזו הראשון במאי חל בפסח שני, החג של "אין אבוד" והחמישי — אותיות משיחי — במאי, חל בל"ג בעומר שהוא היום המסוגל בשנה לילדים).

רמזים נוספים במילה מאי, הם ראשי

יותר מדי מוצלח בכל דבר: בלימוד, במידות, בשידוך ובמסחר. וממילא, סביר שבלבו היה מלא ב'ישות' וגאווה, כשכל עמלו בגשמיות וברוחניות רק מוסיף לגאוותו וריחוקו מה'.

את אמרת הגמרא "אין מזל לישראל", דרש הבעל שם טוב כ"אין – מזל לישראל". המזל הוא שורש הנשמה, דרכו מעביר ה' יתברך את כל השפע לאדם, וכך מבואר בגמרא כי "בני חיי ומזוני – לאו בזכותא תליא מילתא אלא במזלא תליא מילתא [לא בזכות תלוי הדבר, אלא במזל]". המזל היהודי הוא נקודת האין, אותה חסר האברך עד לרגעי הייאוש בלמברג. עצירתו מלהוליד, לפיכך, באה מחפץ ה' לעורר את האברך להתחבר אל ה' באמת: נפילת הרוח הגמורה מחוסר אונים עמוק כל כך, ולאחר מכן המאמץ לדרוש ברופאים והאכזבה מחוסר יכולתו לממש את עצתם, הביאו אותו ללב נשבר לחלוטין. מיד לאחר מכן, דווקא לבו השבור היה הכלי השלם לברכה הגדולה. **אין מזל לישראל** עם הכולל, עולה **פך שמן טהור** של נס החנוכה. מאותו שמן נמשך זרעא חייא וקיימא – ופתיחת השערים למעיני הישועה, היא היא פתיחת המזל של הנשמה בהשבתה לאין.

ומעניין - רבי אברהם קרוי על שם אברהם אבינו, העקר שנרפא, והוא הממשיך כאן רפואה לאברך העקר. מכך ניתן ללמוד כי הברכה אמנם נמשכת משרש הנשמה, אך כדי להמשיך את אור המזל בפועל זקוקים לברכת הצדיק. הדבר רמוז בראשי התיבות הנפוצים ביותר של המילה "מאי" בתורה - "משה אל הוי" (החזור 12 פעמים, כנגד **יב** חדשי השנה, ועולה **איש האלהים גם בן עמרם**). זוהי 'פעולת צדיק לחיים', פעולת משה להמשיך את "אל הוי" ויאר לנו' בזרעא חייא וקיימא (וצימוק נוסף לסיום - 10067 'מאי' שבש"ס, ועוד **חנכה** (כתיב חסר, כבסידור) נקבל 10150 = 7 פעמים **חן** פעמים **כה!!!**).

בית הלל כנגד ימים היוצאים [כך וכך ימים עברו]. הרבי מליובאוויטש מסביר כי בית הלל מביטים תמיד על המציאות **בפועל**, והם מדליקים על פי הימים שכבר באו, ואילו בית שמאי מביטים על המציאות **בכוח** (בפוטנציאל), והם מדגישים את הימים העתידים לבוא.

לבית הלל יש מבט מציאותי ואנושי, שבו הזמן העבר נתפס כמשהו ממשי, כאילו קיים בפועל (שם כבר היינו), ולכן הזמן ההווה נצבר ומתווסף אל העבר. ואילו בית שמאי (נוטריקון שם מאי) רואים כבר עכשיו את העתיד, הקיים בכוח, והזמן ההווה נתפס כחלק מהעתיד שמגיע כעת לעברנו. במלים אחרות: בית הלל רואים את הזמן כמגיע מהעבר (שכבר הורגש בפועל) אל העתיד, ולכן ההווה מצטבר על גבי העבר, ואילו בית שמאי רואים את הזמן כזורם אלינו מהעתיד, ולכן ההווה הוא הקצה הנתפס של העתיד. הצדיק, שחי כבר כעת את העתיד המקווה, מסוגל למשוך בקצה הזה ולהביא את הישועה העתידית להווה החסר.

ואיך אנחנו, שאיננו הצדיק מסטרעטיין, יכולים לפעול כמוהו? לפי בית הלל, אנו צועדים לקראת העתיד, "**להביא לימות המשיח**" (ראשי תבות **הלל**), אך סוף-סוף ברגע הזה אנו עדיין בעבר הלא-מושלם. אבל בית שמאי יכולים לקפוץ בבת אחת ולחוש את העתיד ברגע ההווה - וגם אנחנו, לפחות בכוונה, במחשבה וברגש, יכולים לחיות כך. לכך מכוונת הנחיית הרבי מליובאוויטש "לחיות עם משיח", והעצה הברסלבאית "ללוות שמחה מן העתיד". אמנם הלכה כבית הלל, אך כתוב בקבלה שלעתידי לבוא תהיה הלכה כבית שמאי. כבר עכשיו בהווה, כדאי 'להתאמן' על תפיסת הזמן של בית שמאי ולמשוך אלינו את העתיד כאן ועכשיו.

אין - מזל לישראל

מה עוד יכול לעזור לנו להגיע לנקודה המופלאה שמעל הזמן? התבוננות נוספת בסיפור תעלה תובנה חשובה: האברך שבסיפור, היה

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

סוד שלוש ה'תמר' בתנ"ך

למדתי על דמותה של תמר בספר "מי זאת עולה" וכהמשך לכך את המאמר של הרב "זאת קומתך דמתה לתמר" בספר מלכות ישראל. הרב מסביר שם על שלוש נשים בתנ"ך שנקראו תמר – תמר אשת יהודה, תמר אחות אמנון ותמר בת אבשלום. האם יש ביניהן קשר נשמתי (גלגול)? איך אפשר להבין את העובדה שבתורה הסיפור של תמר הוא חיובי, בסופו של דבר, ואילו בנביאים סיפורה של תמר הם טרגיים?

בשולי הדברים, כיצד בכלל ניתן להבין את מעשה אמנון ותמר, מדוע על פניו זה נראה שדוד לא מתייחס למעשה ולא מגן על כבודה ונוזף באמנון?

מענה:

שלוש התמר ודאי קשורות נפשית זו לזו. בנוגע למעשה אמנון ותמר, חז"ל בפירוש מסבירים שזה קרה כעונש על מעשה דוד ובת שבע, ואכן כתוב במפרשים שעל כן היה קשה לדוד להוכיח את אמנון בגלוי. בכל אופן, כשאירע מעשה אמנון ותמר גזרו דוד ובית דינו על איסור יחוד עם פנויה, כלומר שדוד התייחס לסיפור בכל החומרה, דבר שבא לידי ביטוי לדורות לעם

שבמלכות – ממציאת חן לתחושת כיעור ומיאוס.

תמר בת אבשלום, אשה יפת מראה, היא בסוד "תמורת שלום מלחמה" ביסוד – היינו שהיא היתה סוד היפי של אביה אבשלום, שנקרא על שם השלום (פירוש אבשלום – אני רוצה שלום, 'שלום עכשיו'), דהיינו הכח של אבשלום לפתות את עם ישראל ללכת אחריו, מה שהביא למרד אבשלום נגד דוד, משלום למלחמה.

נמצא שהתמורה הראשונה היא מהצד השלילי (שממה) לצד החיובי (בנים-זרע), אך שתי התמורות הבאות הן מהצד החיובי לצד השלילי (מחן לכיעור ומשלום למלחמה). והיינו מכיוון שהתפארת נוטה לימין אך היסוד והמלכות נוטים לשמאל וד"ל.

בשבעת המינים תמר-דבש (דוד בת שבע, דבש = אשה כנודע) שייך לספירת המלכות, השביעי החביב. נמצא שכל תמר היא בחי' מלכות – הראשונה, מלכות דתפארת, השניה מלכות דמלכות והשלישית מלכות דיסוד, עטרת היסוד, וד"ל. במ"ק תמר-דבש = חוה, הכל בסוד תיקון חוה.

ישראל כולו. יצויין שהרב יוסף בער סולובייצ'יק טוען שעונש אמנון המיידי היה שנאת עצמו עמוקה על מעשיו שגרם לשנאת תמר, שהיא בעצם מראה של אמנון עצמו [תמר - את מראה שלין] (לענ"ד אין זה נראה כ"כ לפי הפשט). כיוון אחר ל'חוסר היחס' לפי פשטות הדברים הוא בדברי התוספות שמפרשים שתמר זו לא היתה יהודיה בכלל, אמה מעכה בת תלמי מלך גשור היתה הרה ממנה כאשר דוד לקחה כאשר יפת תאר במלחמה (ולכן היא מתוארת בתנ"ך כאחות אבשלום, מן האם, ולא כבת דוד בכלל).

נחזור לעיקר הדברים: תמר לשון תמורה. בספר יצירה ישנן שבע תמורות (פרק ד, משנה ב) ושלוש התמר הן כנגד התמורות שבקו האמצעי, תפארת-יסוד-מלכות:

תמר אשת יהודה היא בסוד "תמורת בנים [זרע] שממה" שבתפארת – היא ירבה שוממה ללא זרע, ומסרה את נפשה שיהיו לה בנים מיהודה, בנים-מלכים בישראל. וכך זכתה לסייעתא דשמיא, היות שכוונתה היתה לשם שמים באמת.

תמר של אמנון ותמר היא בסוד "תמורת חן כיעור"

אנכי והילדים

המדור לילדי ישראל

אני אבטח פה!

הוא התגובה של יוסף בכל אותם גלגולים. בכל מקום אליו הוא מגיע הוא שומר על רוח טובה, שם שמים שגור בפיו, וזו גם הסבה שהוא תמיד מוצא חן בעיני האחרים עליו, שמממרים למנות אותו לתפקיד בעל חשיבות. איזו מדה הייתם מיחסים לשלוח של אדם כזה? כנראה שמי שמסגל להשאיר שמח ואופטימי (אדם שתמיד רואה רק את הטוב) גם במקום הכי מייאש – סומך על מישוהו. כנראה שהוא חדור במדת הבטחון!

כמה אתם בטוחים?

עמדתי מול חלון הראווה ורק יכלתי לדמיון. קורקינט חשמלי הכי זול מתחיל מ-1000 שקלים, והסוג ה'חיתי' עליו אני חולם, לא זה שמתקלקל אחרי חדשים, עולה לא פחות מ-2000 שקלים, וזה עוד לפני תוספת הקסדה והשרשרת. הבעיה שבפספסת שלי מנחים בקשי 50 שקלים. זה אומר שגם אם אוסיף להם את מה שאקבל מסבא לדמי הנגה

שלום ילדים!

איה היית מרגיש עם כל ילדי הכתה שלך היו מחליטים לעשות עליך חרם? לא רבים אתה, אלא פשוט מתעלמים מקיומך. אני בטוח שלא היית המאשר בילדים, וזה עוד בלשון המעטה. סבל מבידוד בחברה יכול להיות פוגע הרבה יותר מאשר סבל ממכות או מהצקות.

יופף פופפופ

הפרשה שלנו מתחילה עם סוג כזה של חרם. האחים מקנאים ביוסף אחיהם, ולא משנה פרגע הסבה לכך – הם שונאים אותו ולא מדברים אתו לשלום. אבל האחים לא מסתפקים בכך, הם רוצים ממש לפגוע בו ובפרגע שהדבר מתאפשר להם – הם כמעט הורגים אותו. פרגע האחרון, לאחר שכבר זרקו אותו לבור, הם החליטו 'להסתפק' במכירתו לישמעאלים, ומשם מתגלגל יוסף הלאה, לבית פוטיפר ולבית האסורים. אבל מה שמפתיע בכל פעם מחדש

השגי. חוץ מזה, כנראה שעדין יותר פער אותו אצטרף להשיג עד להשלמת הסכום המלא. במלים אחרות: עדין אהיה זקוק להעזר במדת הבטחון שלי. אבל בכל זאת, לא מדבר באותה רמת בטחון שהייתה לי אתמול. היום כבר יש לי איזה קצה חוט להאחז ולתלות בו את התקוות שלי בהשגת הסכום הנדרש. נקרא לזה 'בטחון הגיוני'...

אפילו חצי קדושה

תארו לעצמכם אדם ששט בסירה בנהר גועש ולפתע פתאום מתהפכת הספינה על פיה והוא משלך בבת אחת אל המים העמקים והזרם השוטף. מה יעשה כל אדם ברגע כזה כדי שלא לטבע? ינסה בכל כוחותיו להאחז בכל דבר שנראה אפשרי. אבל אין שום דבר כזה באפק... ידידנו מנסה באמצעות תנועות ידים נמרצות להחזיק ראש מעל פני המים, אבל כחותיו אוזלים מרגע לרגע.

רגע לפני שהוא מתיאש ונכנע לגלים הגועשים מופיע על שפת הנהר אדם שקורא לעברו: "תחזיק מעמד, תכף אנחנו מגיעים לחלץ אותך". הגיוני שבאותו רגע יתמלא האדם תקווה ויגיס את שארית כחותיו שלא להשבר.

ציווד חלוץ לא קים במקום, ולכן באלתור של רגע הם מוצאים במקום ענף ארוך ודק, אותו הם אווזים בקצהו האחד ומושיטים לעבר האיש הטובע. ההצלה עדין כלל אינה מבטחת. במקרה

הקרב ובא עדין לא אצליח להגיע אפילו למחצית הסכום הנדרש, כך שבאפן טבעי מה שיותר לי הוא רק להמשיך ולחלם על הרכישה הזו.

אבל אצלי נפלה ההחלטה – קורקינט יהיה לי! איך? האמת, אין לי שום משג כרגע. אני גם לא יודע להסביר מהיכן הודאות הזו. דבר אחד אני כן יודע: אני ממש רוצה, ומרגיש בהרגשה פנימית שהרצון הזה יתממש ויקרה. להרגשה הזו קוראים בטחון.

והנה, ממש בהשגחה מפלאה, אני מגיע למחרת לתלמוד תורה, והדבר הראשון שהעין שלי צדה הוא מודעת ענק על לוח המודעות באולם הכניסה, הכתובה באותיות קדוש לבנה. אני קורא את תכו המודעה ונדהם: "מבצע שנון חרף!". מסתבר שהנהלת התלמוד תורה החליטה להשקיע במבצע הזה פרסים יקרי ערך, שהראשון שבהם הוא – לא תאמינו – שובר רכישה בחנות "אופני הבירה" בשוי 1000 שקלים! חשוב זריז מראה לי שסכום הזכייה בפרס הראשון, יחד עם מה שפבר מנח בארנק ועם הסכום שאני אמור לקבל בקרוב, כבר מתחילים להתקרב לממוש החלום שלי.

אז נכון, הזכייה בפרס הראשון כלל אינה מבטחת לי. עדין יהיה עלי לעמל קשה בתלמוד ולהשקיע שעות רבות בשנון החמר כדי להשיג תוצאות מתאימות. בנוסף לכך, עדין יהיו מתחרים נוספים שיכולים 'לגבר' על

שֶׁר הַמְשָׁקִים וְשֶׁר הָאוֹפִים, וּדְבָרָיו מִתְקַיָּמִים בְּדִיּוֹק רַב, אֶחָד לְאֶחָד — שֶׁר הָאוֹפִים נִתְּלָה וְשֶׁר הַמְשָׁקִים חוּזֵר לַגְּדֻלָּתוֹ. רָגַע לִפְנֵי שֶׁהֵם נִפְרָדִים פּוֹנָה יוֹסֵף לְשֶׁר הַמְשָׁקִים בְּבִקְשָׁה אִישִׁית: 'אֲנִי מִמָּה, הַחֲזֹר לִי טוֹבָה וְהַזְכֹּר אוֹתִי לְטוֹבָה כְּשֶׁאַתָּה עוֹמֵד לִפְנֵי פְרָעָה'.

לֹא נִטְעָה, יוֹסֵף לֹא מֵאֲבֵד לְרַגַע אֶת בְּטָחוֹנוֹ בַּה'. הוּא יוֹדֵעַ שֶׁשְׁחִירוֹ מִהֶמְאָסֵר תָּלוּי אֵף וְרַק בְּרָצוֹן ה' וּבִכְךָ הוּא בּוֹטָח, אֲלֵא הוּא עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה שֶׁל הַשְׁתַּדְּלוּת. בְּרוּר שֶׁלֹּא פְרָעָה הוּא שִׁיחֲלִיט, וּבִטָּח לֹא הַשְׁתַּדְּלוּתוֹ שֶׁל שֶׁר הַמְשָׁקִים. בִּקְשָׁתוֹ הִיא רַק הַכְּנֵת כָּלִי לְבִרְכַּת ה'.

בְּכָל זֹאת, חֲכָמֵינוּ ז"ל רוֹאִים בְּמַעֲשֵׂה זֶה פָּגָם. נִכוֹן, אֵתָּה וְדֹאִי בּוֹטָח בַּה', אֲבָל אֲצֵל צַדִּיק מִיָּחָד כְּמוֹהָ נִחְשָׁבֶת גַּם הַשְׁתַּדְּלוּת מְסוּגָה לִירִידָה. גַּם אִם צַדִּיקִים גְּדוֹלִים, כְּמוֹ יַעֲקֹב אֲבִינוּ, עָשׂוּ מַעֲשִׂים שֶׁל הַשְׁתַּדְּלוּת כְּדִי לְהַנְצִיל מִצָּרָה, מִדְּרָגָתוֹ שֶׁל יוֹסֵף הַצַּדִּיק שׁוֹנָה — מִמָּנוּ נִדְרָשׁ בְּטָחוֹן גָּמוּר, עַל מִלָּא!

שְׁנוּזָה לְבִטָּחוֹן מִלָּא שְׂמָחָה —

"וְאֲנִי אֲבִטָּח בְּךָ!"

שִׁבְתָּ שְׁלוֹם וּמִבְרָךְ!

5?

הַטוֹב אֲכֹן יִצְלִיחַ הַטוֹבֵעַ לְתַפֵּס בְּעֵנָף, לְהֵאָחֵז בּוֹ וּלְהִשְׁלֹף מֵהַמִּים בְּעֵזְרָתוֹ וּבְעֵזְרָתָם, אֲבָל מִשְׁקַל גּוֹפּוֹ וְעִבֵּי הָעֵנָף לֹא מוֹתִירִים לָכֵן סְכוּיִים רַבִּים. הַנִּסְיוֹן גַּם עָלוּל לְהִפָּשֵׁל כִּי שֶׁהָעֵנָף הַמְדֻלָּדֵל יִתְנַתֵּק וְיִשְׁטֹף יַחַד עִמּוֹ בְּמוֹרֵד הַנָּהָר.

מָה הֵייתָם עוֹשִׂים בְּמַצֵּב כֵּזֶה? בְּרוּר, הָרִי הַבְּרָרָה הָעוֹמֶדֶת הִיא בֵּין טְבִיעָה בּוֹדָאוֹת לְסַפֵּק הַצָּלָה. אֲזִי אֶפְלוּ שֶׁסְכוּיֵי הַהֲצָלָה קְלוּשִׁים — מָה כָּבֵד יֵשׁ לְהַפְסִיד?

כְּפִסְחוֹן בְּפִאֲמָא

אֶת הַמְשָׁל הַזֶּה מְבִיא הַרְבֵּי הַקּוּדֵם, רַבִּי יוֹסֵף יִצְחָק (הַרִ"צ), כְּדִי לְהַסְבִּיר מַהוּ הַבְּטָחוֹן הַגָּמוּר. הַסְכוּיִים לְהַנְצִיל בְּאִמְצָעוֹת אֲחִיזָה בְּעֵנָף מְדֻלָּדֵל הֵם אֲמָנָם לֹא גְבוּהִים, אֲבָל אִי אֶפְשָׁר לְקַרֵּא לְהַסְתַּמְכּוּת עֲלֵיהֶם בְּטָחוֹן גָּמוּר. עֲדִין יֵשׁ לִי בְּרֹאשׁ אִיזוֹ תִּכְנִית בִּיצֵד אוֹכֵל לְהַנְצִיל גַּם בְּדַרְכֵי הַטָּבַע. לְעֵמֶת זֹאת, בְּטָחוֹן גָּמוּר בַּה' פְּרוּשׁוֹ לְהִרְגִּישׁ שֶׁהַהֲצָלָה שְׁלִי בְטוּחָה גַּם בְּאִשֹּׁר לֹא נִרְאִית לִי שׁוּם הַצָּלָה בְּאִפְקָה, גַּם לֹא בְּסִכּוּי הַקְּלוּשׁ בִּיּוֹתֵר.

יֹתֵר מִכֵּן, הַרְבֵּי נוֹתֵן לָנוּ סִימָן בְּרוּר מִתִּי הַבְּטָחוֹן מְחֻלָּט וְגָמוּר וּמִתִּי אִינוּ. הַסִּימָן הוּא הַחִיּוֹן עַל הַפָּנִים שְׁלִי. בְּטָחוֹן גָּמוּר נוֹסֵף בְּאִדָּם שְׁלוֹה. הוּא רָגוּעַ וְשִׂמְחָה, יֵשׁ לוֹ עַל מִי לְסַמֵּךְ, לֵלֵא חֲשֵׁשׁ וּדְאָגָה. מָה שֶׁלֹּא יִהְיֶה — ה' יִסְעֵה בְּעֵדוֹ!

כַּעַת נַחְזֹר לְיוֹסֵף הַצַּדִּיק. הוּא פּוֹתֵר בְּצִוְרָה מְצֻלַּחַת אֶת חִלּוּמוֹת

תתחיל לדבר!

האדם נקרא 'מדבר', ולא 'חושב' או 'משכיל', משום שהמחשבה היא "אור המאיר לעצמו" ואילו הדיבור הוא "אור המאיר לזולתו", ותכלית האדם היא להיטיב לזולת. "אין טוב אלא תורה", והעיקר בלימוד התורה, כפי שמגדיר הרמב"ם, הוא "וְלַמְדָתָם אֹתָם אֶת בְּנֵיהֶם" – ללמד את הזולת ולהאיר את נפשו באור התורה. גם כשאדם לומד בינו לבין עצמו אל לו להסתפק במחשבה, ועליו לומר את דברי התורה בפיו, משום שהדיבור שלו פונה אל זולת שהוא לא רואה – אל נשמות שממתינות לדברי התורה שלו כדי להתעלות ולהגיע לתיקון.

אבל ה'מדבר' לא יכול לדבר רק בדברי תורה – החיים דורשים מאתנו עוד דיבורים. גם התורה עצמה לא מסתפקת בהוראת מצוות, אלא מספרת לנו סיפורים. מדוע? כי ה'מדבר' צריך לפנות אל הזולת במקומו הוא, גם כשאינו מסוגל להתחבר לדברי תורה. כדי להעלות נשמה צריכים לפנות אל הזולת 'בגובה העינים', לשוחח עמו בהתעניינות וקירוב הדעת על חייו, ואם צריך גם לדבר איתו על תחביביו הרחוקים מעולם הקדש. "אפילו שיחת חולין של תלמיד חכם צריכה לימוד" משום שהוא יודע לבטא את הטוב שלו בכל מילה שלו, לרפא, לקרב ולהעלות כל אחד ממקומו שלו. זו גם המעלה המיוחדת של סיפורי צדיקים, החל מסיפורי האבות והאמהות – הכח לגעת בלב ולהעלות את האדם ממקומו.

השבוע, באווירת הכנה לחנוכה, הגליון עוסק בענייני שליחות, קירוב וחינוך: השיעור הראשון מסביר ששליחות אפשרית רק מתוך בית שהשכינה שורה בו, בשלום בית בין בני הזוג. השיעור השני מאריך בסוד הדיבור והסיפור. השיעור השלישי הוא שיחה מעשית על חינוך בדור של תשובה.

להצטרפות למפיצי נפלאות:

itiel@pnimi.org.il

bit.ly/niflaot-85

052-4295164 | ברקוד:

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 | המספר פתוח לניידים כשרים